

VÝROČNÁ SPRÁVA

MINISTERSTVA ZAHRANIČNÝCH VECÍ
A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

2023

MINISTERSTVO
ZAHRANIČNÝCH VECÍ
A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Výročná správa Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky za rok 2023

© Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky, Bratislava 2024
Všetky práva vyhradené

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky
Hlboká cesta 2
833 36 Bratislava 37

Tel.: +421 2 5978 1111

Fax: +421 2 5978 3638 (3639)

Email: info@mzv.sk

Webová stránka: www.mzv.sk

Ilustračné foto: MZVEZ SR

OBSAH

Hlavné udalosti v roku 2023	1
Hlavné projekty v roku 2023	2
Susedstvo, partnerstvá a geopolitika	3
Bezpečné Slovensko v nestabilnom svete	13
Európska politika	19
Prosperita a solidarita	21
Prezentácia a komunikácia	25
Služba občanom	29
Efektívna zahraničná služba	31

HLAVNÉ UDALOSTI V ROKU 2023

1) Zahraničné návštevy v SR:

Na Slovensku sme v roku 2023 privítali viaceré zahraničné návštevy – prezidentov Česka, Poľska, Rakúska, Talianska, Izraela a holandského kráľovského páru. Za účasti generálneho tajomníka NATO Jensa Stoltenberga sme organizovali samit prezidentov krajín B9 a na úrovni predsedov vlád sa v Bratislave stretla V4. Bratislavu navštívil aj štátny sekretár Vatikánu a privítali sme tiež šéfov diplomacií z Česka, Poľska, Maďarska, Rakúska, Rumunska, Gruzínska, Azerbajdžanu, Lichtenštajnska a Vatikánu.

2) Návštevy predstaviteľov SR v zahraničí

Prezidentka SR sa zúčastnila na 4. samite Rady Európy v Reykjavíku, samite NATO vo Vilniuse, samite B9 vo Varšave, samite V4 v Prahe, COP-28 v Dubaji a bilaterálne rokovala na Ukrajine, v Bosne a Hercegovine a zúčastnila sa korunovácie Karola III. a kráľovnej Kamily v Londýne. Predseda vlády Ľudovít Ódor vystúpil na samitoch Európskeho politického spoločenstva v Kišiňove a Granade a na zasadnutí k 25. výročiu založenia Európskej centrálnej banky vo Frankfurte nad Mohanom. Ministri zahraničných vecí SR popri účasti na zasadnutiach OSN, NATO a EÚ absolvovali bilaterálne návštevy v Prahe, Budapešti, Viedni, Paríži, Londýne a Ríme a v rámci Slavkovského formátu rokovali v Skopje a vo Viedni.

3) Otvorenie veľvyslanectva Kanady v SR (1. júla) a prijatie rozhodnutia o otvorení veľvyslanectva Azerbajdžanu v Bratislave v roku 2024.

4) Zvolenie SR do Výkonnej rady Organizácii Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru (UNESCO).

5) Predsedníctvo SR vo V4 a v Slavkovskom formáte v prvom polroku 2023.

6) Samit B9 v Bratislave za účasti generálneho tajomníka NATO Jensa Stoltenberga pred samotným konaním samitu NATO vo Vilniuse, ktorý posilnil Alianciu v reakcii na zmenené bezpečnostné prostredie v Európe.

7) Aktívna účasť SR na historickom samite Rady Európy v Reykjavíku na Islande, ktorý sa uskutočnil po 18 rokoch a reagoval zmenenú geopolitickú realitu v Európe.

8) Vojna v Gaze a evakuácia slovenských občanov SR z Izraela.

9) Všestranná podpora a pomoc Slovenskej republiky pre Ukrajinu.

10) Systematická podpora SR pre rozširovanie EÚ, ktorá sa premietla do otvorenia prístupových rokovaní s Ukrajinou a Moldavskom a udelenia kandidátskeho štatútu Gruzínsku.

HLAVNÉ PROJEKTY V ROKU 2023

1) 30. výročie vzniku samostatnej SR a nadviazania diplomatických vzťahov.

2) Okrem pokračujúcej humanitárnej pomoci pre Ukrajinu sme reagovali aj na aktuálne krízy spôsobené prírodnými katastrofami, ako napr. zemetrasenia v Turecku, Sýrii, Maroku, záplavy v Taliansku, Slovinsku, Francúzsku, Líbyi a požiare v Grécku. V oblasti rozvojovej spolupráce sme pokračovali v aktivitách s dlhoročnými partnermi (Keňou, Moldavskom a Gruzínskom) a tiež krajinami v regiónoch západného Balkánu a Blízkeho východu.

3) Regionálne porady veľvyslancov SR v Káhire a Podgorici.

4) Podpis Akčných plánov s Nemeckom 2023 – 2025 a s Francúzskom 2023 – 2027.

5) Začatie strategického dialógu so Spojeným kráľovstvom Veľkej Británie a Severného Írska a pokračovanie Strategického dialógu s USA.

6) Uzatvorenie memoránd o porozumení: s USA na modulárny reaktor; s Francúzskom k jadrovej energii a vodíku.

7) Ekonomická diplomacia a jej vlajkové projekty: Exportné fórum, Inovačné dni, Firemné dni a cyklus podujatí „Z regiónov do sveta“.

8) 3. ročník série podujatí „Týždeň OSN na Slovensku“ o aktuálnych globálnych výzvach z agendy OSN.

9) Kultúrna diplomacia – vlajkové podujatia vo Fínsku, Japonsku a Južnej Kórei a „týždne Slovenska“ vo Švajčiarsku, Portugalsku, Kanade, USA a Ukrajine.

SUSEDSTVO, PARTNERSTVÁ A GEOPOLITIKA

DOBŘÉ SUSEDSKÉ VZTAHY A PARTNERSTVÁ

Česká republika

Rok 2023 bol rokom 30. výročia vzniku samostatnej SR a ČR. Niesol sa v znamení vysokej intenzity návštev a stretnutí na najvyššej úrovni – rozlúčková a nástupná návšteva prezidenta ČR Miloša Zemana a Petra Pavla, spoločná prezidentská návšteva Ukrajiny, Slovensko-české diskusné fórum za účasti ministrov zahraničných vecí a ďalšie aktivity vládnych predstaviteľov. V apríli sa v Trenčíne uskutočnilo 8. spoločné zasadnutie vlád SR a ČR. Stretnutia potvrdili záujem o zachovanie a posilnenie nadštandardných vzťahov medzi oboma krajinami. ČR si udržiava postavenie druhého najvýznamnejšieho obchodného partnera SR. Česko pokračovalo tiež v postavení vedúcej krajiny mnohonárodnej bojovej skupiny NATO na území SR a spolu s Poľskom a Maďarskom zabezpečovalo ochranu vzdušného priestoru SR. Do Českej republiky už tradične smerovali aj prvé kroky predstaviteľov novozvolenej vlády, ktorá vzišla zo septembrových parlamentných volieb.

Maďarsko

V roku 2023 pokračoval rozvoj spolupráce zameraný na oblasť hospodárstva, infraštruktúry a energetiky. Do prevádzky boli uvedené projekty najmä z oblasti cestných prepojení. Ako mimoriadne aktuálna sa prejavila otázka migrácie a potreba jej riešenia v dvojstrannom a najmä celoeurópskom rámci. Slovenská strana sa usilovala o dobré vzťahy so zreteľom na to, čo obe krajiny spája. V rámci spoločného dialógu sme poukazovali na potrebu vzájomnej informovanosti a súhlasu s aktivitami na území druhej krajiny. Činnosť zmiešaných komisií a ďalších bilaterálnych formátov považujeme v tomto smere za kľúčovú.

Poľsko

Bilaterálne vzťahy boli rámcované 30. výročím nadviazania diplomatických vzťahov, čo sa odzrkadlilo v dynamike a širokom spektre uskutočnených aktivít. Vo veľkej miere ich ovplyvnili vnútropolitické udalosti v oboch krajinách – parlamentné voľby a formovanie nových vlád. Prioritou bolo vytvárať predpoklady pre rozvoj strategického regionálneho partnerstva založeného na konkrétnych záujmoch, potrebách a posilňovaní medzilidskej dimenzie. Pozitívna a konštruktívna atmosféra sprevádzala interakcie najvyšších ústavných činiteľov, ako aj príslušných vládnych rezortov. Poľsko je dlhodobo popredným obchodným partnerom SR, čo potvrdzuje rastúci objem obchodnej výmeny.

Rakúsko

Intenzita kontaktov s Rakúskom sa zvyšuje, najmä v rovine regionálnej spolupráce. Konjunktúru zažila hlavne spolupráca v rámci Slavkovského formátu, ale aj v ďalších stredoeurópskych formátoch. Výzvou zostáva jej pretavenie do bilaterálnej a sektorálnej spolupráce. Po nástupe novej vlády minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Juraj Blanár bilaterálne navštívil Rakúsko ako druhú krajinu po ČR. V rámci ekonomickej diplomacie sa realizovali viaceré podujatia zamerané na podporu slovenského exportu, cestovného ruchu či prílevu investícií.

SUSEDSTVO, PARTNERSTVÁ A GEOPOLITIKA

Ukrajina

V roku 2023 sa podarilo zachovať dynamiku dvojstranných vzťahov s Ukrajinou aj vďaka intenzívnym kontaktom najvyšších ústavných činiteľov, z ktorých možno osobitne vyzdvihnúť návštevu prezidenta Zelenského v Bratislave. Slovenskí predstavitelia na rôznych fórach prízvukovali, že pokračujúca vojna na Ukrajine a snaha Ruska vojensky obsadiť ukrajinské územie naďalej predstavuje hrozbu pre bezpečnosť v Európe.

SR podporila začatie prístupových rokovaní s Ukrajinou pri zachovaní dynamiky nevyhnutných reforiem vrátane plnenia odporúčaní Európskej komisie. Po nástupe novej vlády v októbri 2023 Slovenská republika zastavila štátne dodávky zbraní, munície a vojenského materiálu na Ukrajinu. Dodávky humanitárnej pomoci a komerčné kontrakty slovenských súkromných firiem však týmto rozhodnutím neboli dotknuté. Nová slovenská vláda sa prihlásila k principiálnej podpore politickej nezávislosti, zvrchovanosti a obnoveniu územnej celistvosti Ukrajiny v jej medzinárodne uznaných hraniciach.

REGIONÁLNE A BILATERÁLNE PARTNERSTVÁ

Vyšehradská skupina (V4)

Zásadne rozdielne vnímanie niektorých bezpečnostno-geopolitických výziev vyšehradskými krajinami naďalej obmedzovalo vzájomný dialóg na politickej úrovni. V prvom polroku 2023 pokračovala SR vo výkone svojho predsedníctva vo V4, keďže však priestor pre spoluprácu v zahraničnopolitických otázkach bol výrazne redukovaný, úsilie bolo sústredené s väčším dôrazom na regionálnu dimenziu spolupráce. V oblastiach ako napr. obrana, vnútro, doprava alebo kultúra či školstvo sme pokračovali v nastúpenom trende a ďalej prehĺbili naše vzájomné väzby. Slovensko odovzdalo predsedníctvo Českej republike počas záverečného samitu predsedov vlád V4 v Bratislave 26. júna 2023. Hlavným momentom českého predsedníctva v tomto regionálnom formáte v druhej polovici 2023 bol samit hláv štátov V4 v Prahe 22. novembra 2023. Nová slovenská vláda pod vedením predsedu vlády Roberta Fica si za jednu zo svojich zahraničnopolitických priorít stanovila revitalizáciu formátu V4.

Slavkovský formát (S3)

Slovensko odovzdalo v druhom polroku 2023 v rámci ročnej rotácie predsednícke kormidlo Rakúsku. S3 sa počas nášho líderstva stala symbolom dobre fungujúceho a atraktívneho formátu regionálnej spolupráce. Dynamicky sa rozvíjajúci formát S3 pritiahol pozornosť aj ďalších európskych i mimoeurópskych krajín v rámci stretnutí rozšíreného formátu S3+ (Chorvátsko, Taliansko, Izrael, India). Formát bol využitý na spoločné pracovné cesty predsedov parlamentov S3 do Gruzínska a ministrov zahraničných vecí S3 do Severného Macedónska.

SUSEDSTVO, PARTNERSTVÁ A GEOPOLITIKA

PARTNERSKÝ DIALÓG V EURÓPE

Iniciatíva Central 5 (C5)

V centre záujmu Česka, Rakúska, Slovenska, Maďarska a Slovinska v rámci neformálnej regionálnej platformy C5 boli v roku 2023 aktuálne zahraničnopolitické témy a bezpečnostná situácia – vojna na Ukrajine, energetická bezpečnosť a diverzifikácia, západný Balkán, rozširovanie EÚ a nelegálna migrácia. Stretnutie C5 sa uskutočnilo na úrovni ministrov zahraničných vecí v Rakúsku v septembri 2023.

Bilaterálna relácia s Nemeckom reflektovala spoločné výzvy vyplývajúce z kríz v bezpečnostnej, finančnej, ekonomickej či energetickej oblasti. Dôraz na vzájomné vzťahy položili aj stretnutia hláv štátov a vlád SR a Nemecka. Prezidentka SR Zuzana Čaputová navštívila Nemecko dvakrát: 24. 1. 2023 rokovala so spolkovým prezidentom Frankom Walterom Steinmeierom a prevzala Európsku cenu nadácie Schwarzkopf a 30. 8. prevzala Cenu cisára Otta mesta Magdeburg. Pri príležitosti 25. výročia Európskej centrálnej banky sa predseda vlády SR Ľudovít Ódor stretol vo Frankfurtu so spolkovým kancelárom Olafom Scholzom. Dôležitým bodom pre praktickú rovinu bilaterálnych vzťahov bol podpis Akčného plánu na roky 2023 – 2025, ktorý pokrýva široký diapazón slovensko-nemeckej spolupráce v dvanástich tematických oblastiach. V súvislosti s konfliktom na Ukrajine pokračovalo posilňovanie vzťahov medzi Slovenskom a Nemeckom v bezpečnostnej oblasti. Nemecké jednotky boli aj v roku 2023 súčasťou mnohonárodnej bojovej skupiny NATO na Slovensku, Nemecko darovalo Slovensku dva systémy protivzdušnej obrany Mantis spolu s piatimi rádiolokátormi a nemecké nadzvukové lietadlá Eurofighter sa od septembra do konca roka 2023 zúčastňovali na ochrane slovenského vzdušného priestoru.

Význam strategického partnerstva s Francúzskom umocnila v máji 2023 návšteva prezidenta Emmanuela Macrona v Bratislave. Počas návštevy bol podpísaný Akčný plán strategického partnerstva pre roky 2023 – 2027, ako aj memorandá o spolupráci v oblastiach jadrovej energie a vodíka.

SUSEDSTVO, PARTNERSTVÁ A GEOPOLITIKA

TRANSATLANTICKÁ VÄZBA

Dynamické vzťahy s Talianskom sa premietli do intenzívnych bilaterálnych kontaktov.

Slovensko po 12 rokoch navštívil prezident Sergio Mattarella. K prehĺbeniu parlamentnej dimenzie relácie prispela cesta predsedu Národnej rady SR Borisa Kollára do Ríma. Taliansko vyslalo do SR batériu zloženú zo 150 vojakov a systém protivzdušnej obrany SAMP-T. Solidarita medzi SR a Talianskom je pevnou súčasťou našich blízkyh vzťahov. Slovensko ako prvá krajina EÚ ponúkla pomoc Taliansku po ničivých záplavách v regióne Emilia-Romagna. Tím 25 odborníkov z Hasičského a záchranného zboru SR vykonával záchranné práce počas najkritickejších momentov prírodnej katastrofy.

V roku 2023 sa začal bilaterálny strategický dialóg so Spojeným kráľovstvom, ku ktorému sa zaviazali ministri zahraničných vecí Rastislav Káčer a James Cleverly podpisom Spoločnej deklarácie o podpore bilaterálnej strategickej spolupráce vo februári 2023 v Londýne. Významným krokom k posilneniu medziparlamentnej spolupráce bolo vytvorenie Skupiny priateľov Slovenska v britskom parlamente.

Potvrdením výborných vzájomných vzťahov medzi Slovenskom a Holandskom a blízkeho hodnotového zamerania bola štátna návšteva holandského kráľovského páru, kráľa Willema-Alexandra a kráľovnej Máximy na Slovensku 7. – 9. marca 2023.

Vo vzťahoch so Spojenými štátmi americkými dominovalo posilňovanie transatlantickej jednoty a bilaterálnej spolupráce najmä v oblastiach obrany a bezpečnosti, právneho štátu, energetiky a boja s klimatickými zmenami.

SR sa v marci 2023 aktívne zúčastnila na 2. Summite za demokraciu, ktorý sa konal z iniciatívy prezidenta USA Joea Bidena s cieľom posilňovania demokratických princípov vo svete. SR sa pripojila k výstupom samitu potvrdzujúcim záväzky v oblasti medzinárodného boja s korupciou, podpory občianskej spoločnosti a ochrany slobody médií. Návšteva ministra obrany SR v USA v septembri 2023 pri príležitosti predstavenia prvej stíhačky F-16 vyrobenej pre SR potvrdila strategický význam bilaterálnych vzťahov. USA prispievali k budovaniu obranyschopnosti SR spoločným výcvikom, účasťou v mnohonárodnej bojovej skupine NATO, ako aj prostredníctvom finančnej podpory pre modernizáciu Ozbrojených síl SR. Úspešne sa rozvíjala spolupráca v oblasti civilnej jadrovej energetiky, v rámci ktorej SR získala grant Ministerstva zahraničných vecí USA k vypracovaniu štúdie uskutočniteľnosti k inštalácii malého modulárneho reaktora a hostila medzinárodné podujatie k využitiu tejto pokročilej technológie v strednej a východnej Európe.

Vzťahy s Kanadou aj v minulom roku rámcovala spojenecká politika, principiálne postoje k zahraničnopolitickým výzvam a záujem o silnú transatlantickú väzbu. Pokračovalo spoločné pôsobenie ozbrojených síl SR a Kanady v Lotyšsku v rámci posilnenej predsunutej prítomnosti na východnom krídle NATO, kde pod kanadským velením slúži viac ako 100 príslušníkov Ozbrojených síl SR. Najvýznamnejším momentom bolo otvorenie plnohodnotného veľvyslanectva Kanady v Bratislave v júli 2023 s prvou rezidentnou veľvyslankyňou a potvrdenie plánovanej návštevy hlavy štátu SR v Kanade v roku 2024.

SUSEDSTVO, PARTNERSTVÁ A GEOPOLITIKA

KRAJINY VÝCHODNEJ EURÓPY

V bilaterálnej relácii s Ruskou federáciou na pozadí jej pokračujúcej vojny na Ukrajine pretrvávalo ochladenie vzťahov. SR naďalej zastávala principiálnu pozíciu odmietajúcu násilnú zmenu hraníc v rozpore s medzinárodným právom. Na úrovni EÚ boli prijaté ďalšie sankcie s cieľom obmedziť možnosti Ruska viesť vojnu a primäť ho k dodržiavaniu princípov medzinárodného práva.

Slovensko politicky i konkrétnymi krokmi podporovalo úsilie Moldavska pokročiť v procese integrácie do Európskej únie a rovnako pri posilňovaní jeho energetickej bezpečnosti, hospodárskej, politickej a obrannej odolnosti. SR v roku 2023 implementovala v Moldavsku dvanásť mikrograntov a tri nové iniciatívne projekty v oblasti nástroja „Odovzdávanie slovenských expertíz“.

Slovenská zahraničná politika voči krajinám južného Kaukazu bola založená na podpore princípu zvrchovanosti a územnej celistvosti v medzinárodne uznaných hraniciach a prehlbovaní obchodno-ekonomických príležitostí. S Gruzínskom sme vo februári 2023 podpísali Protokol o spolupráci medzi rezortami zahraničných vecí a v decembri 2023 sme podporili rozhodnutie Európskej rady udeliť Gruzínsku štatút kandidátskej krajiny EÚ. Predseda NR SR Boris Kollár navštívil Azerbajdžan v máji a septembri 2023. S Azerbajdžanom sa podarilo naštartovať pilotný projekt budovania tzv. inteligentného mesta Baš Garvand a uskutočniť viaceré obchodné aktivity. Dôležitým míľnikom bilaterálnej spolupráce bolo prijatie rozhodnutia pre oficiálne otvorenie plnohodnotného veľvyslanectva Azerbajdžanu v Bratislave. Vo vzťahoch s Arménskom pokračovali aktivity týkajúce sa energetiky a na okraj COP28 v Dubaji sa uskutočnilo stretnutie prezidentov. V decembri 2023 prispela SR sumou 100-tisíc eur na pomoc karabaškým utečencom, ktorú realizuje charitatívna organizácia Caritas Armenia.

Bielorusko pokračovalo v represiách voči vlastnému obyvateľstvu a poskytovalo súčinnosť ruskej vojne na Ukrajine. Aj preto zostali bilaterálne vzťahy Bieloruska s Európskou úniou vrátane Slovenska zmrazené.

Ciele zahraničnej politiky SR v regióne Strednej Ázie boli prioritne zamerané na prehlbovanie hospodárskej spolupráce v podobe zvyšovania vzájomnej obchodnej výmeny a podpory slovenských investícií pri presadzovaní sa na miestnych trhoch. V roku 2023 sa podarilo takmer zdvojnásobiť slovenský vývoz do tohto teritória. Koncom februára sa zrealizovala historicky najhodnotnejšia humanitárna zásielka Slovenska dodaním viac než 500-tisíc kusov vakcín proti COVID-19 v hodnote 9,8 miliónov eur do Kazašskej republiky.

SUSEDSTVO, PARTNERSTVÁ A GEOPOLITIKA

VÝCHODNÉ PARTNERSTVO

Východné partnerstvo EÚ, ktoré si v roku 2024 pripomenie 15. výročie svojho vzniku, sa v dôsledku vojny Ruska proti Ukrajine od roku 2022 nachádza v zásadne zmenenom geopolitickom kontexte. Napriek tomu pokračovalo v implementácii strednodobých priorít a konkrétnych opatrení a cieľov na roky 2022 – 2025, ktorého nosnými prvkami sú základné hodnoty a princípy EÚ – stabilita, bezpečnosť, demokracia a prosperita.

V troch krajinách, ktoré jasne naformulovali svoju integračnú ambíciu do EÚ – teda Ukrajina, Moldavsko a Gruzínsko – sa program Východného partnerstva zameriaval osobitne na oblasti štrukturálnych reforiem, súdnictva, boja proti korupcii, dodržiavania zásad právneho štátu, ľudských práv a slobody médií. Bol spustený proces postupnej integrácie uvedených troch krajín do vnútorného trhu EÚ, ktorý sa začína v oblasti digitalizácie a roamingu. V hospodárskej oblasti bol realizovaný Ekonomický a investičný plán pre krajiny Východného partnerstva a v bezpečnostnej oblasti Európsky mierový nástroj (EPF). Spolupráca s Arménskom a Azerbajdžanom sa orientovala hlavne na energetiku, klimatické zmeny, životné prostredie, konektivitu, boj s dezinformáciami, medziľudské kontakty a podporu občianskej spoločnosti. V prípade Bieloruska, ktoré aktívnu spoluprácu jednostranne pozastavilo, sa EÚ zameriavala hlavne na podporu občianskej spoločnosti a dialóg s mladými ľuďmi.

Historickým míľnikom spolupráce s Východnými partnermi bolo otvorenie prístupových rokovaní do EÚ s Ukrajinou a Moldavskom a udelenie kandidátskeho statusu Gruzínsku na zasadnutí Európskej rady v decembri 2023.

JUHOVÝCHODNÁ EURÓPA

Slovenská republika pokračovala v aktívnej podpore krajín západného Balkánu v ich ambíciách integrácie do EÚ. V meniacom sa geopolitickom kontexte s rastúcou naliehavosťou vyvstáva potreba stabilizovať tento región. Svojou politikou SR akcentovala dôležitosť strategického prístupu EÚ a udržania kredibility jej rozširovania.

Slovensko sa zasadzovalo za pokračovanie integrácie Srbska do EÚ a za zintenzívnenie spolupráce a dialógu nielen v oblasti spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, ale aj v boji proti nelegálnej migrácii a kybernetickým hrozbám. Na posilnenie kapacít Srbska v boji s COVID-19 bola vo februári 2023 odovzdaná zásielka vakcín (300-tisíc dávok vakcín prispôsobených variantu omikron a 21 060 dávok vakcín určených na základné očkovanie) v hodnote viac ako 6,2 miliónov eur, čo predstavovalo jednu z najhodnotnejších humanitárnych zásielok v histórii Slovenska.

SR sa angažovala v oblasti predvstupovej pomoci na úrovni EÚ. V konzorciu so španielskou a talianskou agentúrou pre rozvojovú pomoc sa v Srbsku bude podieľať na odovzdávaní skúseností v oblasti harmonizácie pravidiel vnútorného trhu s pravidlami EÚ účasťou na projekte IPA 2021 v hodnote 8 miliónov eur.

SR naďalej pokračovala v podpore slovenskej národnostnej menšiny aj prostredníctvom hľadania riešenia realizácie Slovenského domu srbských Slovákov. V priebehu roka 2023 sa SR v spolupráci so srbskou vládou podarilo zavrieť formálny proces nominácie pre zápis kovačického naivného umenia do Zoznamu svetového nehmotného kultúrneho dedičstva UNESCO. Proces by mal byť úspešne uzavretý v roku 2024.

Činnosť slovenskej diplomacie vo vzťahu k riešeniu otázky Kosova vychádzala z napĺňania príslušného vyhlásenia NR SR z marca 2007, ktoré od vlády SR očakáva, že bude hľadať spoločné riešenie budúceho usporiadania pomerov medzi Belehradom a Prištinou.

SUSEDSTVO, PARTNERSTVÁ A GEOPOLITIKA

Aj v roku 2023 pokračoval aktívny prístup slovenskej diplomacie a jej aktivity zamerané na podporu dialógu Belehrad – Priština. Uvítali sme uzavretie Dohody o ceste k normalizácii medzi Kosovom a Srbskom v Bruseli vo februári 2023, ako aj jej implementačného plánu v Ohride v marci 2023. Proces implementácie však nateraz ostáva poznačený negatívnym eskalačným vývojom v severnom Kosove.

Vo vzťahu k Albánskej republike pozitívne hodnotíme plnenie kritérií v prístupových rokovaníach EÚ a sme pripravení napomáhať odovzdávaním predvstupových skúseností. V rámci rozvojovej spolupráce bola v roku 2023 navýšená suma financií na mikrogranty (60-tisíc eur). K rozvoju hospodárskej spolupráce pomôže Zmluva o zamedzení dvojitého zdanenia, ktorá bola podpísaná v máji 2023.

SR vo vzťahu k Čiernej Hore pokračovala v poukazovaní na potrebu demokratických reforiem, sfunkčnenie štátnych štruktúr a zavedenia politickej stability v súvislosti s eurointegračnými ambíciami krajiny, ktoré SR naďalej podporuje. V roku 2023 bola zorganizovaná cesta zástupcov čiernohorských samospráv do SR s cieľom získania skúseností z činnosti partnerov na Slovensku. Hospodársky rozmer vzájomných vzťahov bol podporený konaním misie SARIO zameranej na potravinársku sféru. V Podgorici sa konalo aj zasadnutie delegácií najvyšších kontrolných úradov na čele s ich predsedami, v rámci ktorého sa obe strany dohodli na spolupráci a konzultáciách.

SR sa zasadzovala za pokračovanie integrácie Severného Macedónska do EÚ. Aktívne sme sa angažovali pri eliminácii pokusov o nastolovanie ďalšej kondicionality motivovanej bilaterálnymi spormi a poškodzujúcej tak eurointegračné procesy.

V rámci predsedníctva SR v Slavkovskom formáte (S3) bola realizovaná cesta ministrov zahraničných vecí S3 do Severného Macedónska s cieľom prezentovať výhody členstva v EÚ v kľúčovom období pre rozhodovanie v citlivej otázke úprav macedónskej ústavy. Pokračovala realizácia projektu Národného konventu o EÚ za účasti expertov zo SR.

Aktivita Konventu sa zameriavala na tvorbu odporúčaní pre legislatívu s dôrazom na zavádzanie opatrení v kľúčových oblastiach eurointegračných procesov. Prioritou pôsobenia Konventu zostáva podpora pre budovanie právneho štátu v Severnom Macedónsku v kontexte kapitol 23 a 24 *acquis communautaire*.

SR v roku 2023 viedla s Bosnou a Hercegovinou intenzívny politický dialóg a naďalej podporovala urýchlenie reformných procesov s dôrazom na integráciu krajiny do EÚ. Dôkazom sú intenzívne diplomatické kontakty s predstaviteľmi všetkých troch konštitutívnych národov. V roku 2023 bolo v rámci rozvojovej pomoci realizovaných 15 mikrograntov v celkovej výške 67-tisíc eur. Bol tiež odsúhlasený finančný príspevok vo výške 30-tisíc eur pre organizáciu Post-konfliktné výskumné centrum, ktorá sa zameriava na podporu procesov medzikomunitného zblížovania a zmierenia mladých ľudí. Aj prítomnosť príslušníkov OS SR v operácii pod vedením EÚ – EUFOR Althea (52 príslušníkov OS SR ku koncu 2023) prispela k bezpečnostnej stabilizácii krajiny.

Vo vzťahu k Turecku boli kontakty obmedzené v dôsledku ničivého zemetrasenia vo februári 2023 a vplyvom predvolebnej situácie v oboch krajinách. Pokračovali sme v rozvoji pozitívnych tém s dôrazom na hospodársku spoluprácu. Napätie vo vzťahoch EÚ s Tureckom kvôli sporným aktivitám vo východnom Stredomorí poľavilo. Turecko však naďalej neuznáva Cyprusú republiku a podporuje rozdelenie ostrova na dva štáty, čo komplikuje riešenie niektorých otvorených otázok. Témou v našich vzťahoch bolo aj povzbudenie Turecka pri súhlase s členstvom Švédska v NATO, jeho sprostredkovateľská úloha pri rokovaníach Ruska a Ukrajiny o obilnom koridore cez Čierne more a otázka migrácie, keďže Turecko stále hostí takmer 4 milióny utečencov.

SUSEDSTVO, PARTNERSTVÁ A GEOPOLITIKA

ÁZIA A TICHOMORIE

V roku 2023 pokračoval rozvoj vzťahov SR s krajinami Ázie a Tichomoria v rámci 30. výročia bilaterálnych vzťahov, ktoré si SR pripomenula podujatiami s viacerými krajinami regiónu. Uskutočnilo sa stretnutie prezidentky SR Zuzany Čaputovej s kórejským prezidentom Yoon Suk Yeolom a s viceprezidentom Indonézie Ma'ruf Aminom.

S Japonskom a Kórejskou republikou pokračovala snaha povýšiť vzťahy na strategickú úroveň, ktorá je založená na zdieľaní spoločných hodnôt a blízkyh postojov ku kľúčovým medzinárodným otázkam a globálnym výzvam. Medzi SR a týmito krajinami sa uskutočnili viaceré návštevy a stretnutia na rôznych úrovniach vrátane parlamentnej. Začala sa tiež príprava SR na Expo 2025 v Osake.

K oživeniu politického dialógu s Čínskou ľudovou republikou (ČĽR) došlo na úrovni parlamentov. Rovnako sa podarilo oživiť stagnujúci dialóg medzi ministerstvami zahraničných vecí SR a ČĽR prostredníctvom politických konzultácií na úrovni štátnych tajomníkov. Vplyvom postupne sa uvoľňujúcich obmedzení pre vstup do Číny kvôli COVID-19 došlo v roku 2023 k posilneniu ekonomickej prezentácie SR účasťou na rôznych fórach a výstavách. Posilnila sa podpora exportu slovenských komodít a propagácia cestovného ruchu zriadením digitálneho národného pavilónu SR na najväčšej platforme elektronického obchodu v Číne. SR podporovala európsku politiku vo vzťahu k ČĽR zameranú na znižovanie závislosti EÚ na dodávkach strategických tovarov a surovín a na otváranie čínskeho trhu pre európske tovary a služby s cieľom vyrovnávania deficitu obchodnej bilancie medzi EÚ a ČĽR.

Berúc do úvahy rastúci globálny význam Indie a v kontexte aktivizácie vzťahov EÚ s Indiou, sa zahraničná politika SR zamerala na rozvíjanie dynamického politického dialógu a udržanie vysokého nárastu vzájomnej obchodnej výmeny. Ministri zahraničných vecí SR a Indie rokovali v priebehu roka 2023 trikrát, čo je bezprecedentná frekvencia stretnutí na tejto úrovni. Po štvorročnej prestávke sa v Bratislave podarilo zrealizovať 11. zasadnutie Slovensko-indickej zmiešanej komisie pre hospodárske otázky.

V roku 2023 pokračoval rozvoj politického dialógu s viacerými krajinami združenia ASEAN. Uskutočnila sa návšteva indonézskeho viceprezidenta v Bratislave s cieľom posilnenia bilaterálnych vzťahov. Súčasťou návštevy bol aj medzináboženský dialóg so zástupcami viacerých cirkví registrovaných na Slovensku. V apríli 2023 sa podnikateľská misia SARIO so 17 slovenskými firmami zúčastnila na Vietnam Expo 2023 so zameraním na IT sektor. V júni 2023 SR uznala vietnamskú komunitu za oficiálnu národnostnú menšinu v SR, čo jej umožní výraznejšie sa zapájať do verejného života a zároveň rozvíjať svoju kultúru, jazyk a identitu.

Pri dodržiavaní politiky jednej Číny sa rozvíjala ekonomická spolupráca s Taiwanom. V júni 2023 sa uskutočnilo 3. zasadnutie taiwansko-slovenskej komisie pre hospodársku spoluprácu v Taipei, ktoré bolo spojené s podnikateľským fórom. Výsledkom bol podpis viacerých memoránd o spolupráci na úrovni podnikov a vedeckých a akademických inštitúcií.

SUSEDSTVO, PARTNERSTVÁ A GEOPOLITIKA

BLÍZKY VÝCHOD A AFRIKA

V roku 2023 sa podarilo zrealizovať návštevy na najvyššej úrovni medzi SR a Izraelom. V marci navštívil Izrael predseda vlády SR Eduard Heger v sprievode štátnych tajomníkov ministerstva hospodárstva, obrany a financií a početnej skupiny vedcov. Návšteva vytvorila predpoklady pre užšiu spoluprácu v oblasti vedy, výskumu a inovácií. V máji sa uskutočnilo stretnutie ministrov zahraničných vecí a v septembri bola SR svedkom historicky prvej návštevy izraelského prezidenta, keď prezidentka Zuzana Čaputová v Bratislave privítala Jicchaka Herzoga. Slovensko vážne znepokojil brutálny teroristický útok Hamasu na území Izraela v októbri 2023. Okrem vyjadrenia solidarity s Izraelom a podpory jeho práva na sebaobranu v zmysle medzinárodného humanitárneho práva a výziev na bezpodmienečné prepustenie rukojemníkov, Slovensko apelovalo na ochranu palestínskeho civilného obyvateľstva v pásme Gazy, zabezpečenie bezpečného prísunu humanitárnej pomoci a podporovalo úsilie medzinárodného spoločenstva na zabránenie rozšírenia konfliktu do širšieho regiónu. Situácia bola predmetom rozhovoru ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Juraja Blanára v novembri 2023 s izraelským partnerom Eli Cohenom. Konflikt si len v roku 2023 vyžiadaval bezprecedentný počet obetí v radoch civilného obyvateľstva a najmä palestínskych žien a detí v pásme Gazy. Slovensko podporuje koncept dvojštátneho riešenia izraelsko-palestínskeho konfliktu, ako aj rovnaké práva a slobody pre izraelské aj palestínske obyvateľstvo. Ukončenie blízkovýchodného konfliktu je nevyhnutné pre mier, stabilitu a prosperitu celého regiónu, ktorý má výrazný vplyv na bezpečnosť Európy.

V júni 2023 absolvoval minister zahraničných vecí a európskych záležitostí Miroslav Wlachovský pracovnú návštevu Libanonskej republiky. Hlavným cieľom návštevy bolo vyjadrenie podpory libanonskému obyvateľstvu a sýrskym utečencom v Libanone.

Minister otvoril spoločný projekt Slavkovského formátu a UNEP na vybudovanie spaľovne nebezpečného medicínskeho odpadu, ktorý vznikol z iniciatívy SR. Účasť najvyšších predstaviteľov ministerstva obrany naštartovala procesy smerujúce k rozvoju spolupráce armád oboch krajín.

Saudská Arábia sa naďalej profilovala ako jeden z nových regionálnych lídrov s globálnym presahom. Novootvorené veľvyslanectvo SR v Rijáde túto skutočnosť využilo na posilnenie ekonomickej spolupráce. Úspechom pri budovaní zmluvnej základne s Ománom bol podpis dohody o bezvízovom styku držiteľov diplomatických pasov. Na zasadnutí 27. Spoločnej rady EÚ a Rady pre spoluprácu v Zálive sa v októbri zúčastnila delegácia vedená štátnym tajomníkom Petrom Mišíkom. Stagnácia rokovaní o obnovení jadrovej dohody (JCPOA), zlá situácia v oblasti ľudských práv a zhoršená bezpečnostná situácia v krajine sa odrazili na úrovni politicko-ekonomických vzťahov s Iránom. Vo vzťahu medzi SR a Egyptom prevládal ekonomický dialóg, Ministerstvo hospodárstva SR a Ministerstvo medzinárodnej spolupráce Egypta úspešne sfinalizovali Zmluvu o hospodárskej spolupráci. Na africkom kontinente SR sprostredkovane prispela na projekty EÚ v rámci programov Team Europe a novej stratégie EÚ Global Gateway. V roku 2023 bola SR bohato zastúpená vo volebných pozorovateľských misiách EÚ vo viacerých krajinách západnej Afriky – EUEOM Nigéria, EUEOM Sierra Leone a EOEUM Libéria. Ukončená bola účasť príslušníkov Ozbrojených síl SR vo výcvikových misiách EÚ v Mali a Stredoafrickej republike, kde prispievali k stabilite regiónu Sahelu. Pozitívnym vývojom v posilňovaní vzťahov bolo začatie rokovaní o Memorandách o porozumení v oblastiach obrannej spolupráce ako i kybernetickej bezpečnosti s Rwandou a Keňou. Prostredníctvom nástroja SlovakAid – Sharing Slovak Expertise navštívila Slovensko v novembri 2023 delegácia z Kene za účelom odovzdania slovenských skúseností z oblasti kybernetickej bezpečnosti, digitalizácie služieb a ochrany dátových centier verejnej správy.

SUSEDSTVO, PARTNERSTVÁ A GEOPOLITIKA

STREDNÁ A LATINSKÁ AMERIKA

Pandémia ochorenia COVID-19 a dopady novej geopolitickej situácie výrazným spôsobom ovplyvnili politickú, ako aj sociálno-ekonomickú situáciu v regióne. EÚ chce v reakcii na citeľný nárast vplyvu globálnych aktérov v regióne Latinskej Ameriky a Karibiku (LAK) uplatniť angažovanejší prístup zameraný najmä na obnovenie politického dialógu na regionálnej aj subregionálnej úrovni.

V tomto kontexte sa uskutočnil v poradí tretí samit EÚ – Spoločenstvo latinskoamerických a karibských štátov (17. – 18. júla 2023 v Bruseli), ktorého cieľom bolo vytvoriť základ modernizovaného a hlbšieho partnerstva EÚ s týmto regiónom. SR na samite historicky prvýkrát zastupoval predseda vlády Ľudovít Ódor. SR v rámci bilaterálnych relácií podporovala presadzovanie širších obchodných dohôd EÚ s LAK, konkrétne dohodu EÚ – Mercosur, modernizáciu Globálnej dohody s Mexikom a modernizáciu Asociačnej dohody s Čile.

SR v roku 2023 ukončila ratifikačný proces Dohody o založení Medzinárodnej nadácie EÚ – LAK a od 18. mája 2023 sa stala jej právoplatným členom. Je to potvrdením toho, že sme pevným článkom EÚ v širokom spektre jej politík, súčasne ide o pozitívny signál pre krajiny regiónu potvrdzujúci náš záujem o spoluprácu.

BEZPEČNÉ SLOVENSKO V NESTABILNOM SVETE

SEVEROATLANTICKÁ ALIANCIA

Vojna na Ukrajine zásadným spôsobom zmenila bezpečnostné prostredie v Európe. Členstvo v NATO nám naďalej poskytuje najlepšie bezpečnostné záruky, preto sa SR v reakcii na konflikt zasadzovala za posilnenie kolektívnej obrany s osobitným dôrazom na východné krídlo Aliancie. Zmenená situácia podnietila ďalšie pokračovanie modernizácie a rozvoja Ozbroyených síl SR (OS SR). Bezpečnosť SR a jej obyvateľstva bola ďalej posilnená vďaka pokračujúcej spojeneckej prítomnosti na našom území. V zmysle spojeneckej solidarity slovenskí vojaci pokračovali v plnení úloh na posilnenie bezpečnosti a obrany Lotyšska.

Slovensko sa zúčastnilo na samite NATO vo Vilniuse a podieľalo sa na príprave nových obranných plánov Aliancie, ale tiež vyššej pripravenosti spojeneckých ozbrojených síl, ktoré zásadným spôsobom menia a zvyšujú pripravenosť NATO na obranu každého spojenca. SR si plní svoje záväzky a investuje 2 % HDP do obrany, a to už druhý rok po sebe. Na samite NATO sme podporili nový prístup Aliancie k lepšej a efektívnejšej spolupráci s obranným priemyslom pri dopĺňaní a obstarávaní novej techniky, výzbroje a materiálu pre ozbrojené sily, na posilnenie individuálnej a kolektívnej obrany. Pred konaním Vilniuskeho samitu sa v Bratislave uskutočnil samit prezidentov Bukureštskej deviatky za účasti generálneho tajomníka NATO Jensa Stoltenberga.

SR sa vyslovila za posilnenie misie NATO v Kosove a podporila aliančné aktivity zamerané na udržanie stability na západnom Balkáne. Zasadzovali sme sa o rozvoj vzťahov s partnerskými štátmi NATO.

SPOLOČNÁ ZAHRANIČNÁ A BEZPEČNOSTNÁ POLITIKA

SR podporovala akcieschopnosť Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky (SZBP) EÚ v dynamicky sa meniacom svete. Boli sme spolutvorcami politík a riešení pre stabilizáciu a transformáciu priameho susedstva Únie i na globálnej úrovni. Podporovali sme koherentné prepojenie SZBP s ďalšími politikami a nástrojmi EÚ v oblasti vonkajších vzťahov Únie, tvorbu a udržanie spoločnej politickej línie EÚ.

BEZPEČNÉ SLOVENSKO V NESTABILNOM SVETE

SPOLOČNÁ BEZPEČNOSTNÁ A OBRANNÁ POLITIKA EÚ

V dôsledku vojny Ruska proti Ukrajine reagovala EÚ prijímaním bezprecedentných rozhodnutí s cieľom všestrannej podpory Ukrajiny. Zároveň pokračovala v prijímaní krokov vedúcich k plneniu cieľov svojho základného strategického dokumentu v oblasti bezpečnosti a obrany – Strategického kompasu EÚ.

SR sa aktívne zapojila do výcvikovej vojenskej misie EÚ pre Ukrajinu (EUMAM) a na svojom území poskytovala výcvik ukrajinským ozbrojeným silám. V priebehu roku 2023 Slovensko vycvičilo viac ako 1 300 ukrajinských vojakov.

V rámci medzinárodného krízového manažmentu Európskej únie SR pokračovala vo svojom aktívnom angažovaní prostredníctvom nasadenia príslušníkov ozbrojených síl v operácii EÚ v Bosne a Hercegovine (EUFOR Althea), operácii v Stredozemnom mori (EUNAFORMED IRINI) a výcvikových misiách v Afrike prostredníctvom misie EÚ v Mali (EUTM Mali) a misie EÚ v Stredoafrickej republike (EUTM CAR). Slovenskí experti aktívne pôsobili aj v civilných misiách EÚ – v poradenskej misii na Ukrajinu (EUAM), monitorovacej misii v Gruzínsku (EUMM), misii na podporu právneho štátu v Kosove (EULEX) a v misii na budovanie spôsobilostí v Somálsku (EUCAP). SR podporila vznik dvoch nových civilných misií EÚ – partnerskej misie v Moldavsku (EUPM) a misie v Arménsku (EUMA), pričom do druhej poskytla aj svojich expertov.

HYBRIDNÉ HROZBY A KYBERNETICKÁ DIPLOMACIA

SR pokračovala v podpore medzinárodných iniciatív zameraných na zvýšenie odolnosti voči hybridným hrozbám a zahraničnému zasahovaniu.

SR na pôde EÚ otvorila otázku zodpovednosti digitálnych platforiem za minimalizáciu rizík zahraničnej informačnej manipulácie na ich službách a zdôrazňovala potrebu plnenia ich záväzkov v tomto smere.

Na pôde medzinárodných organizácií SR presadzovala model otvoreného, slobodného, stabilného a bezpečného kybernetického priestoru, v ktorom sú chránené ľudské práva, slobody a medzinárodné právo. V koordinácii s ďalšími členskými štátmi EÚ sme podporili schválenie rezolúcie Valného zhromaždenia OSN k Akčnému programu na presadzovanie zodpovedného správania sa štátov pri používaní informačných a komunikačných technológií v oblasti medzinárodnej bezpečnosti.

Vďaka financovaniu zo zdrojov EÚ v rámci národného projektu Zvýšenie odolnosti Slovenska voči hybridným hrozbám pomocou posilnenia kapacít verejnej správy bolo možné vytvoriť nové pracovné pozície a posilniť tak existujúce rezortné kapacity pre problematiku hybridných hrozieb, kybernetickej diplomacie a strategickú komunikáciu. Podarilo sa zintenzívniť medzinárodnú spoluprácu v týchto oblastiach, zlepšiť situačný prehľad o hybridných hrozbách, ako aj posilniť komunikačné aktivity rezortu. Projekt posilňovania odborných kapacít bol úspešne ukončený v novembri 2023 a v ďalšom období pokračuje fázou udržateľnosti.

BEZPEČNÉ SLOVENSKO V NESTABILNOM SVETE

KONTROLA ZBROJENIA, ODZBROJENIA A NEŠÍRENIA ZHN

V roku 2023 pokračovala postupná degradácia systému kontroly zbrojenia. Oslabovanie existujúcich noriem a pravidiel a silnejúca polarizácia postojov štátov mala negatívny dopad na architektúru odzbrojenia a nešírenia a neefektivitu resp. paralyzovanie medzinárodných fór. SR v roku 2023 podporovala zachovanie a posilňovanie medzinárodných noriem v rámci relevantných dohovorov a zmlúv, presadzovala ich univerzalizáciu a plnú implementáciu.

Slovensko podporilo aktivity Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu (MAAE) pri výkone jej mandátu na Ukrajine. Návšteva generálneho riaditeľa MAAE Rafaela Grossiho v SR v novembri 2023 prispela k identifikácii ďalších možností prehĺbenia spolupráce s agentúrou.

Ako prejav napĺňania svojich záväzkov a humanitárnych cieľov Dohovoru o kazetovej munícii (CCM), SR v roku 2023 zlikvidovala všetky svoje zásoby kazetovej munície. SR prispela k budovaniu inšpekčných kapacít Prípravnej komisie Organizácie Zmluvy o všeobecnom zákaze jadrových skúšok (CTBTO) zorganizovaním 25. regionálneho integrovaného kurzu v SR. V novembri 2023 sa SR pripojila k Politickej deklarácii k zodpovednému vojenskému používaniu umelej inteligencie a autonómie.

SR v roku 2023 ukončila svoj dvojročný mandát vo Výkonnej rade Organizácie pre zákaz chemických zbraní (OPCW). Počas svojho pôsobenia sa aktívne zasadzovala za boj proti beztretnosti pri použití chemických zbraní.

Na medzinárodnej scéne pokračovali aktivity zamerané na boj proti terorizmu a násilnému extrémizmu. SR sa zúčastnila na diplomatických aktivitách globálnej koalície proti D'aish a ISIS, ako aj na iniciatíve Christchurch Call v boji proti radikalizácii v online priestore.

PODPORA EFEKTÍVNEHO MULTILATERALIZMU

Presadzovanie multilaterálneho prístupu k riešeniu výziev 21. storočia a dôraz na rešpektovanie pravidiel medzinárodného práva je v záujme Slovenska, a preto podpora efektívneho multilateralizmu a presadzovanie princípov právneho štátu predstavujú dlhodobé priority našej zahraničnej politiky.

Organizácia spojených národov (OSN)

OSN zostáva pre Slovensko dôležitou platformou na presadzovanie národných, ale aj spoločných európskych hodnôt. Slovensko sa počas 78. zasadnutia Valného zhromaždenia (VZ) prezentovalo ako krajina, ktorá si je vedomá svojej zodpovednosti, citlivo vníma súčasné výzvy a je pripravená im čeliť. Slovensko sa v roku 2023 zameriavalo na tri vzájomne previazané priority: 1. predchádzanie konfliktom, mier a bezpečnosť, 2. udržateľný rozvoj a ochrana klímy a 3. angažovanosť v oblasti globálnych výziev.

Na všetkých relevantných fórach OSN sa SR zasadzovala za podporu Ukrajiny, k čomu prispelo aj vystúpenie prezidentky SR vo VZ OSN, vystúpenie ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí v Bezpečnostnej rade OSN a na ďalších podujatiach venovaných Ukrajine. Dobrovoľnými finančnými príspevkami do medzinárodných organizácií SR zmierňovala dopady konfliktu na humanitárnu situáciu na Ukrajine. Intenzívne sme spolupracovali so špecializovanými agentúrami OSN, osobitne s Kanceláriou Vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR), Medzinárodnou organizáciou pre migráciu (IOM) a Detským fondom OSN (UNICEF), ktoré prispievajú k riešeniu potrieb ukrajinských utečencov na Slovensku, ako aj k ich integrácii.

BEZPEČNÉ SLOVENSKO V NESTABILNOM SVETE

Ďalšou ťažiskovou témou pôsobenia SR na pôde OSN bola klimatická kríza. Vďaka ambiciózosti národných záväzkov bola SR jednou z 34 krajín, ktoré dostali na samite o klimatických ambíciách priestor na vstup do diskusie. Prezidentka SR zdôraznila plánované investície do dekarbonizácie a do využívania obnoviteľných zdrojov energie. SR potvrdila svoje zaradenie medzi klimaticky najambicióznejšie štáty sveta aj na novembrovej konferencii zmluvných strán dohody OSN o zmene klímy COP28 v Dubaji.

Z hľadiska udržateľného rozvoja bolo významnou udalosťou predstavenie 2. dobrovoľnej správy SR o udržateľnom rozvoji k plneniu Agendy 2030. Aktivity SR v oblasti udržateľného rozvoja zdôraznila aj prezidentka Zuzana Čaputová na historickom Samite o udržateľných cieľoch, ktorý prehodnotil ich implementáciu.

SR sa zasadzovala za implementáciu iniciatívy generálneho tajomníka OSN na udržanie mieru (A4P) a naďalej prispievala do mierových misií OSN. Ťažiskom nášho príspevku boli diplomatické sprostredkovania (tzv. good offices) v kontexte medzinárodného úsilia o riešenie konfliktu na Cypre, čo bolo ocenené aj zo strany GT OSN. V misii OSN na Cypre (UNFICYP) pôsobí 240-členný vojenský a 5-členný policajný kontingent SR.

SR bola v rokoch 2021 – 2023 členom Výkonnej rady UNICEF. SR od 1. januára 2023 do 31. decembra 2025 pôsobí ako člen v Hospodárskej a sociálnej rade OSN (ECOSOC), ktorá je jedným z hlavných orgánov OSN a ktorej členovia ovplyvňujú vzťah systému OSN s mimovládny sektorom, regionálnymi združeniami, či rozvojovými agentúrami. SR zároveň pôsobí vo Výkonnej rade Rozvojového programu OSN (UNDP), Populačného fondu OSN (UNFPA) a Úradu OSN pre projektové služby (UNOPS), čo vytvára príležitosť upevniť a rozšíriť spoluprácu aj v rámci post-konfliktnej obnovy Ukrajiny.

Po úspešnom pôsobení SR v BR OSN v rokoch 2006 – 2007 sa Slovensko opätovne uchádza o post voleného člena v Bezpečnostnej rade OSN na obdobie rokov 2028 – 2029. Voľby sa uskutočnia v roku 2027.

Slovensko na podujatiach Organizácie OSN pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO) a Svetového potravinového programu (WFP) bolo ocenené za zdieľanie skúseností v sektore integrovaného vodného manažmentu a udržateľného hospodárenia s vodou a pôdou. Slovensko ponúklo dlhoročné skúsenosti slovenských expertov pri plánovaní a realizovaní adaptačných opatrení v krajinách východnej subsaharskej Afriky.

Pôsobenie SR v Organizácii Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru (UNESCO) bolo zamerané na podporu agendy nehmotného kultúrneho dedičstva, vzdelávania, ľudských práv a environmentálnej výchovy. Rezonovala aj oblasť rozvoja médií a bezpečnosti novinárov.

SR taktiež podporovala poskytovanie naliehavej pomoci Ukrajine v oblastiach pôsobnosti UNESCO (vzdelávanie, kultúra, komunikácia a informácie). Za medzinárodný úspech možno považovať zvolenie SR do Výkonnej rady UNESCO v novembri 2023 (do roku 2027).

Veľký dôraz kládol rezort zahraničia aj na komunikáciu globálnych tém širokej slovenskej verejnosti a aktívne zapájanie mladých ľudí do iniciatív a podujatí orientovaných na zvyšovanie povedomia o úlohách a cieľoch OSN. V októbri sa uskutočnil 3. ročník série podujatí „Týždeň OSN na Slovensku“, ktorý bol zameraný na šírenie poznatkov o aktuálnych globálnych výzvach z agendy OSN.

BEZPEČNÉ SLOVENSKO V NESTABILNOM SVETE

Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE)

OBSE predstavuje jednu z mála platforiem, kde ešte prebieha dialóg s Ruskom. SR podporila principiálny postoj severomacedónskeho predsedníctva OBSE pri riadení organizácie, ktoré prioritizovalo agendu riešenia konfliktu na Ukrajine.

Vďaka severomacedónskemu predsedníctvu sa podarilo zachovať funkčnosť organizácie v podmienkach veľkej polarizácie a to dosiahnutím konsenzu všetkých účastníckych štátov ohľadom nadchádzajúceho predsedníctva OBSE, ktoré bude v roku 2024 vykonávať Malta a technickým predĺžením mandátu vedúcich štyroch hlavných inštitúcií OBSE. Organizácia pokračovala v plnení svojich úloh a to aj v podmienkach rozpočtového provizória. K ďalšiemu zhoršeniu bezpečnostnej architektúry v Európe došlo po tom, ako Rusko v novembri 2023 odstúpilo od Zmluvy o konvenčných ozbrojených silách v Európe.

PODPORA DODRŽIAVANIA NORIEM MEDZINÁRODNÉHO PRÁVA

Po 18 rokoch sa v Reykjavíku 16. – 17. mája 2023 zišli lídri členských krajín Rady Európy. Samit organizácie bol reakciou na zmenenú geopolitickú realitu v Európe spôsobenú ruskou vojnou voči Ukrajine. Výstupom samitu je deklarácia, ktorá opätovne potvrdila záväzok členských krajín rešpektovať hodnoty Rady Európy – ľudské práva, demokraciu a právny štát, a to aj tým, že budú rešpektovať rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva. Lídri potvrdili na samite zriadenie Registra škôd spôsobených ruskou agresiou na Ukrajine.

Register škôd bude digitálnou platformou na dokumentovanie škôd a evidenciu nárokov na náhradu škôd, strát a zranení spôsobených ruskou agresiou proti Ukrajine. Má slúžiť na vyvodenie právnej a finančnej zodpovednosti Ruska ako štátu za medzinárodne protiprávne konanie.

SR sa v dňoch 15.–26. mája 2023 v Ľubľane zúčastnila na konferencii, na ktorej bol konsenzom prijatý Dohovor o medzinárodnej spolupráci pri vyšetrovaní a stíhaní genocídy, zločinov proti ľudskosti, vojnových zločinov a iných medzinárodných zločinov (Ľubľansko-haagsky dohovor). Dohovor je multilaterálnou medzinárodnou zmluvou, ktorá vznikla z iniciatívy Holandska, Belgicka, Slovinska, Senegalu, Mongolska a Argentíny. Jeho účelom je uľahčiť medzinárodnú spoluprácu v trestných veciach medzi zmluvnými štátmi v záujme posilnenia boja proti beztrestnosti najzávažnejších zločinov podľa medzinárodného práva.

BEZPEČNÉ SLOVENSKO V NESTABILNOM SVETE

PRESADZOVANIE ĽUDSKÝCH PRÁV A DEMOKRACIE

Ochrana a podpora ľudských práv, demokracie a právneho štátu je prierezovou prioritou zahraničnej politiky SR, a tiež dôležitým nástrojom na dosahovanie jej cieľov. Uplynulý rok charakterizoval pokračujúci trend oslabovania princípov demokracie na celom svete. Ambíciu spoločne čeliť stupňujúcemu sa tlaku na demokraciu a zdieľať skúsenosti v tejto téme reprezentuje aj Samit za demokraciu, ktorého druhý ročník organizovali USA v marci 2023. Prezidentka SR na ňom predstavila konkrétne reformy na zlepšovanie demokracie a princípov právneho štátu vrátane boja proti korupcii, slobody médií a podpory občianskej spoločnosti v SR.

Slobodné a nezávislé médiá sú pilierom fungujúcej demokracie. S cieľom poukázať na rastúci negatívny celosvetový fenomén online násilia páchaného na novinárkach zorganizovalo Slovensko k tejto téme diskusiu v UNESCO. Slovensko sa v roku 2023 stalo súčasťou Koalície pre slobodu v online priestore. Cieľom formátu 50 krajín zo všetkých kontinentov je zlepšovať mediálne prostredie. Slovensko vníma ochranu integrity informácií v online priestore ako naliehavú výzvu. Preto sa počas Valného zhromaždenia OSN pripojilo ku Globálnej deklarácii o informačnej integrite v online priestore, ktorej cieľom je vypracovanie medzinárodných noriem v tejto oblasti.

Závazok SR k pripomínaniu holokaustu a boju proti antisemitizmu je prepojený v domácej a zahraničnej politike. Konkrétnym príkladom je dlhodobá politická a finančná podpora projektu obnovy pamätného miesta v bývalom nacistickom vyhladzovacom tábore Sobibor. Pre Slovensko je dôležitý najmä preto, že v tábore Sobibor zahynula najväčšia časť, viac ako 25-tisíc, slovenských židovských občanov. Oficiálne otvorenie múzea sa konalo v októbri 2023 pri príležitosti 80. výročia povstania v tomto tábore za účasti ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí SR.

Medzinárodné spoločenstvo si v roku 2023 pripomenulo 75 rokov od prijatia Všeobecnej deklarácie ľudských práv. Dokument, ktorý prijalo Valné zhromaždenie OSN 10. decembra 1948, zadefinoval ľudské práva a základné slobody tak, ako ich dnes poznáme. Oslavy v Paláci národov v Ženeve za účasti hláv štátov a vlád z celého sveta boli symbolickým potvrdením doteraz prijatých ľudskoprávných záväzkov.

EURÓPSKA POLITIKA

EURÓPSKE POLITIKY

Vývoj v ostatných rokoch, najmä globálna pandémia, ruská vojna na Ukrajine, zhoršenie bezpečnostnej situácie v susedstve EÚ (Izrael, západný Balkán, Sahel), následná energetická a ekonomická kríza, migrácia či extrémne výkyvy počasia ovplyvnili Európsku úniu v roku 2023 a budú formovať jej politiky aj počas nasledujúceho obdobia.

V priebehu roka 2023 vyvrcholili intenzívne rokovania o reforme Spoločného európskeho azylového systému EÚ. V decembri sa dosiahla dohoda Rady a EP na kľúčových legislatívnych návrhoch Nového paktu o migrácii a azyle, a to vrátane mechanizmu solidarity pri zvládaní migračných tlakov či povinného konania na vonkajších hraniciach pri vstupe migrantov do EÚ. SR v rokovaníach o reforme presadzovala predovšetkým koncept flexibilnej solidarity, a teda odmietnutie povinných kvót na prerozdeľovanie migrantov ako jedinej akceptovateľnej formy solidarity. Rovnako odmietavý postoj SR prezentovala voči povinným finančným príspevkom ako alternatíve za relokácie migrantov. Zároveň SR kládla dôraz na ochranu vonkajšej hranice EÚ a uplatňovanie zodpovednosti členských štátov tzv. prvého vstupu, najmä pokiaľ ide o rýchle posúdenie žiadateľov o azyl a ich prípadné okamžité navrátenie do krajín pôvodu.

Migračná situácia v EÚ bola v roku 2023 v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi náročná. Celkový počet nelegálnych prekročení hraníc smerom do EÚ vzrástol v porovnaní s rokom 2022 o viac ako 15 %.

Tlak na západobalkánsku migračnú trasu, ktorá je kľúčovou z pohľadu SR, sa síce medziročne znížil o približne 25 %, napriek tomu však bol na území Slovenska zaznamenaný bezprecedentný medziročný nárast nelegálnej migrácie, keď bolo evidovaných deväťnásobne viac nelegálnych migrantov v porovnaní s predošlým rokom. V reakcii na prudký nárast migračných tokov vnútri EÚ zaviedlo v druhej polovici roka až jedenásť krajín v Schengenskom priestore dočasné kontroly na vnútorných hraniciach.

Slovenská republika ich začiatkom októbra zaviedla na spoločnej hranici s Maďarskom, čo malo výrazne preventívny charakter a postupne prispelo k zníženiu migračných tokov smerujúcich do SR. Popritom Slovensko vyzývalo k európskym riešeniam najmä v podobe posilnenia ochrany vonkajšej hranice EÚ a dôsledného navracania ekonomických migrantov do ich krajín pôvodu, resp. bezpečných tretích krajín. Súčasne minister Juraj Blanár privítal dohodu členských štátov EÚ o čiastočnom začlenení Bulharska a Rumunska do schengenského priestoru.

V druhej polovici roka 2023 bola jednou z dominantných európskych tém strednodobá revízia viacročného finančného rámca EÚ na roky 2021 – 2027, ktorej cieľom je prispôsobiť viacročný rozpočet EÚ aktuálnym európskym prioritám a výzvam. Slovensko v rokovaníach presadzovalo vyvážený balíkový prístup zameraný jednak na zabezpečenie predvídateľnej finančnej pomoci pre Ukrajinu, ale zároveň aj na riešenie sekundárnych dopadov vojny na Ukrajine na susediace štáty s dôrazom na migráciu a rozvoj infraštruktúry v prihraničných oblastiach. Usilovalo sa tiež presadiť zvýšenie flexibility pri využívaní eurofondov a kládlo dôraz na zachovanie objemu finančných prostriedkov na spoločnú poľnohospodársku politiku a politiku súdržnosti. Rokovania vrcholili na decembrovom zasadnutí Európskej rady, na ktorom 26 členských štátov vrátane SR dosiahlo zhodu na všetkých hlavných parametroch revízie. Vzhľadom na potrebu jednotomyseľnosti bolo konečné rozhodnutie odložené na rok 2024.

V súvislosti s tzv. Koridormi solidarity, ktoré majú pomôcť uľahčiť tranzit ukrajinských poľnohospodárskych produktov cez územie EÚ, bol v roku 2023 zaznamenaný turbulentný vývoj. Presmerovanie obchodných a tranzitných tokov ukrajinskej produkcie na vnútorný trh EÚ a rozdielna cenová úroveň negatívne ovplyvnili konkurencieschopnosť slovenských producentov.

EURÓPSKA POLITIKA

S cieľom vyriešiť zložitú situáciu sa Slovensko zapojilo do hľadania spoločného európskeho riešenia. Vzhľadom na to, že situácia ohľadom narušenia trhu pretrvávala, bola SR nútená zaviesť zákaz dovozu vybraných poľnohospodárskych komodít z Ukrajiny s cieľom chrániť oprávnené záujmy slovenských poľnohospodárov pred narušeniami vnútorného trhu EÚ.

V priebehu roku 2023 sa ukončili rokovania o rozsiahlom klimatickom balíku Fit-for-55, ktorého hlavným cieľom je znížiť emisie skleníkových plynov v EÚ do roku 2030 o 55 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990. S výnimkou legislatívy o zvyšovaní energetickej efektívnosti Slovensko podporilo všetky legislatívne návrhy, pričom v rokovaníach presadilo niekoľko dôležitých požiadaviek, napr. revíziu klauzulu v roku 2026 v súvislosti so znižovaním emisií CO₂ z nových automobilov, ktorá umožní prehodnotiť realnosť dosiahnutia cieľa ukončiť výrobu vozidiel s konvenčným spaľovacím motorom po roku 2035. Zároveň sa Slovensku podarilo presadiť zavedenie Sociálno-klimatického kompenzačného fondu na financovanie opatrení a investícií na podporu zraniteľných domácností ohrozených tzv. energetickou chudobou.

Agende energetickej politiky v uplynulom roku dominovala reforma dizajnu trhu s elektrinou iniciovaná v dôsledku energetickej krízy v roku 2022.

Cieľom reformy je podporiť výstavbu nových zariadení na výrobu energie či posilniť ochranu spotrebiteľa. V rokovaníach SR apelovala na sociálno-ekonomické aspekty, technologickú neutralitu a najmä na význam či renesanciu jadrovej energie v kontexte dlhodobých klimaticko-energetických cieľov EÚ, čo sa odrazilo v silnej pozícii koalície tzv. projadrových štátov. Tieto princípy SR konzistentne komunikovala aj pri ďalších iniciatívach v oblasti hospodárskych politík, o ktorých sa v roku 2023 diskutovalo v rámci Priemyselného plánu Európskej zelenej dohody (Akt o kritických nerastných surovinách, Akt o emisne neutrálnom priemysle).

V roku 2023 pokračovala realizácia Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti ako kľúčového prvku európskeho nástroja obnovy NextGenerationEU určeného na podporu reforiem a investícií v členských štátoch EÚ. V uplynulom roku Slovensko aktualizovalo svoj plán obnovy a odolnosti a doplnilo ho o novú kapitolu REPowerEU, ktorej cieľom je zvýšiť energetickú nezávislosť a prispieť k zelenej transformácii. Doplnením novej kapitoly sa hodnota upraveného plánu obnovy a odolnosti zvýšila na 6,4 miliárd eur.

Snaha posilniť schopnosť EÚ efektívne rozhodovať aj po jej rozšírení o výhľadovo 9 nových štátov a správne nastaviť kľúčové európske politiky a rozpočet viedla v roku 2023 k otvoreniu diskusie o potrebe vnútornej reformy Únie. Táto diskusia bude na európskej pôde pokračovať aj v roku 2024 a bude nezávislá na samotnom prístupovom procese kandidátskych krajín do EÚ.

PROSPERITA A SOLIDARITA

EKONOMICKÁ DIPLOMACIA

Ekonomická diplomacia v roku 2023 pôsobila v čase, kedy dôsledky bezpečnostnej krízy v našom susedstve ťahali svet do ekonomickej recesie. Slovenské firmy museli čeliť energetickej kríze, nevídanej inflácii a v neposlednom rade aj rýchlemu tempu technologického vývoja.

Odpoveďou bola strategicky orientovaná zahraničnoobchodná politika zameraná na posilnenie obchodných partnerstiev so spoľahlivými partnermi a zníženie strategickú závislosti.

Pozornosť ekonomickej diplomacie bola venovaná podpore exportu, prílevu priamych zahraničných investícií a presadzovaniu záujmov SR v medzinárodných organizáciách. Ďalšou prioritou bolo zlepšenie spolupráce domácich aktérov zainteresovaných v oblasti vonkajších ekonomických vzťahov, cielená komunikácia s podnikateľskou sférou a modernizácia proexportných nástrojov a služieb.

Praktickým výsledkom zintenzívnenia medzirezortnej spolupráce je finalizácia rámcovej dohody o spolupráci medzi Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, Ministerstvom hospodárstva SR a agentúrou SARIO v závere roka 2023, ktorá predpokladá pôsobenie expertov SARIO na vybraných zastupiteľských úradoch v zahraničí. Koordináciu úlohu v oblasti vonkajších ekonomických vzťahov posilnil rezort diplomacie neformálnou medzirezortnou platformou Tím Slovensko.

Ambíciou Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR bolo identifikovať konkrétne a adresné zadania ekonomickej diplomacie od štátu a neštátnych aktérov. Rezort diplomacie preto naštartoval prípravu celoslovenského zadania pre budúce aktivity Slovenska v zahraničí. Výsledkom je dokument Mapovanie aktivít vonkajších ekonomických vzťahov a ekonomickej diplomacie, ktorý predstavuje ucelenú sektorovú a teritoriálnu prioritizáciu pre angažovanosť SR v zahraničí.

Táto cestovná mapa prepája aktivity a ciele zastupiteľských úradov SR v zahraničí, štátnych i neštátnych aktérov vrátane podnikateľských zväzov a združení. Dokument za rok 2023 zmapoval 525 realizovaných aktivít, súčasťou ktorých je 104 veľtrhov a výstav, 135 individuálnych obchodných rokovaní, 72 ekonomicky orientovaných prezentácií SR, 45 podnikateľských misií vrátane misií spojených so štátnou návštevou, 10 medzivládnych a zmiešaných komisií a iných podujatí realizovaných v úzkej súčinnosti so zastupiteľskými úradmi i generálnymi konzulátmi.

Slovensko prehĺbilo úzku spoluprácu s Organizáciou pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) pri podpore rekonštrukcie a obnovy Ukrajiny, pri príprave a realizácii potrebných ekonomických reforiem aj prostredníctvom podpory zámeru Ukrajiny vstúpiť do OECD a prijatia jej Národného programu pre Ukrajinu.

Na pôde Zastupiteľského úradu SR v Kyjeve poskytujeme priestory pre styčný úrad OECD pre Ukrajinu, ktorý osobne otvoril generálny tajomník OECD Mathias Cormann v marci 2023.

Tretí ročník Exportného fóra 2023, ktorý sa uskutočnil v Košiciach (17. októbra), bol úspešným pokračovaním podpory ekonomickej diplomacie a priamej komunikácie s podnikateľským sektorom. Vyznačoval sa vysokou účasťou – 343 účastníkov, z toho 163 podnikateľov a 61 predstaviteľov organizácií, obchodných komôr, klastrov, priemyselných združení a verejnej správy. Výrazne vzrástol záujem podnikateľov o G2B konzultácie s ekonomickými diplomatmi SR, ktorých sa uskutočnilo vyše 700. Na exportné fórum nadviazala porada ekonomických diplomatov (18. – 20. októbra), za fyzickej účasti 61 diplomatov zo zastupiteľských úradov SR a 9 diplomatov online. Praktickou časťou porady boli exkurzie a návštevy firiem v 12 inštitúciách a firmách s exportným potenciálom, resp. významným podielom inovácií, vedy a výskumu z regiónov Slovenska (Telegrafia, UVP Technicom, IT Valley Košice, EDIH Cassovium, HRIIS, Nordics.io, Opre' Cidery, Tomark Aero, Chemosvit Group, Gevorkyan a Nilio).

PROSPERITA A SOLIDARITA

Projekty ekonomickej diplomacie v gescii zastupiteľských úradov SR sú orientované na pomoc firmám s cieľom nadviazať kontakty so zahraničnými partnermi, prezentovať svoje produkty a posilniť export. V roku 2023 bolo zrealizovaných 29 projektov v celkovej hodnote 187 647 eur a participovalo na nich viac ako 400 firiem.

Inovačné dni sú iniciatívou, ktorou rezort zahraničia vytvára príležitosť pre slovenské firmy a vedecko-výskumné inštitúcie, aby predstavili unikátne technológie a inovácie zahraničným veľvyslancom akreditovaných v SR. V rámci podujatia, za účasti štátnej tajomníčky Ingrid Brockovej a zahraničných veľvyslancov v roku 2023, sa uskutočnili návštevy firiem Photoneo, MicroStep-MIS, Simplicity, Ecocapsule, SLOVAKIA RING a Mobility & Innovation Production a tiež Žilinského samosprávneho kraja s predstavením spoločností Be Lenka, AT Crystals, Germ, Nilio Brewery, PerBiotiX a Asseco CEIT.

V roku 2023 bol zavŕšený cyklus podujatí „Z regiónov do sveta“ organizovaných v spolupráci s krajskými samosprávami. Podujatie sa tak uskutočnilo vo všetkých VÚC s výnimkou Bratislavského kraja. Rezort v uplynulom roku uskutočnil návštevu v Žilinskom a v Trenčianskom kraji. Na základe spätnej väzby od samospráv, podnikateľskej a vedeckej obce pretrvávajú záujem v cykle pokračovať a zamerať sa viac na regionálne priority a identifikovať čo najviac spoločností s exportným potenciálom.

Firemné dni predstavujú významný nástroj podpory ekonomickej diplomacie, ktorý umožňuje slovenským firmám s exportným, inovačným, resp. investičným potenciálom prezentovať sa ekonomickým diplomatom. V roku 2023 bolo prezentovaných 9 sektorov: stavebníctvo, poľnohospodárstvo, informačné technológie, elektrotechnický, nábytkársky, farmaceutický, zbrojársky, chemický a kožiarsky priemysel. Exportný dom sa v roku 2023 uskutočnil počas veľtrhu Agrokomplex (17. – 20. augusta) a bol súčasťou Diplomatieckého dňa pre zahraničných diplomatov akreditovaných pre SR.

Ide o projekt realizovaný na ročnej báze na rôznych veľtrhoch s cieľom informovať slovenských podnikateľov o aktivitách rezortu v oblasti ekonomickej diplomacie a o možnostiach spolupráce s Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR pri podpore exportu. Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR zabezpečovalo národný stánok SR na prvých dvoch edíciách konferencie a veľtrhu ReBuild Ukraine vo Varšave. Podujatie, ktoré je platformou pre investičné projekty zamerané na obnovu Ukrajiny, je príležitosťou pre slovenské firmy a sprostredkúva obchodno-investičné príležitosti pri obnove Ukrajiny. Na úvodnom podujatí sa zúčastnilo 13 slovenských firiem z oblastí stavebníctva, strojárstva a energetiky. Zapojenie 26 ukrajinských samospráv predstavuje rozvoj inštitucionálnej resp. regionálnej úrovne spolupráce, a takisto podporu rekonštrukcie Ukrajiny slovenskými spoločnosťami.

Slovensko-latinskoamerické a karibské obchodné fórum je príkladom inovatívnej formy podnikateľského fóra, podpory mapovania a rozvoja slovenského obchodného potenciálu v menej exponovaných destináciách. Na podujatí Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR a SARIO rokovali zástupcovia 47 slovenských firiem s diplomatmi šiestich krajín regiónu LAK (Brazília, Kuba, Mexiko, Kolumbia, Čile a Argentína). V roku 2023 sa Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR podieľalo na organizácii viacerých podnikateľských misií slovenských spoločností do teritórií, alebo ich prijatí na Slovensku, pričom tieto boli vždy spojené so stretnutiami na úrovni B2B alebo G2B. Zo všetkých uskutočnených podnikateľských misií môžeme menovať napríklad tie, ktoré sa uskutočnili v Keni, Tanzánii, Saudskej Arábii, Ománe, Uzbekistane, Južnej Kórei, Taiwane, Indii, Vietname, ale tiež v množstve krajín z Európy. Koordinované aktivity medzi SR a Južnou Kóreou smerovali ku komplexnému rozvoju spolupráce v oblasti inovatívnych technológií. V roku 2023 sa uskutočnila návšteva kórejských firiem na Slovensku (Bratislava, Žilina, Košice) v odvetví robotiky, AI a zelenej energetiky a slovensko-kórejské podnikateľské fórum so 60 firmami.

PROSPERITA A SOLIDARITA

ROZVOJOVÁ A HUMANITÁRNA POMOC

Slovensko aktívne pokračovalo v realizácii rozvojovej spolupráce a poskytovaní humanitárnej pomoci aj v roku 2023, v ktorom sme si pripomenuli 20. výročie začiatku realizácie oficiálnej slovenskej rozvojovej spolupráce v zahraničí pod značkou SlovakAid. Aktivitám naďalej dominovala téma pokračujúceho vojenského konfliktu na Ukrajine a poskytovanie pomoci vojnou zasiahnutému obyvateľstvu, ako aj ľuďom zasiahnutým prírodnými katastrofami vo svete.

V roku 2023 bola hlavným príjemcom oficiálnej humanitárnej pomoci Slovenskej republiky Ukrajina, ktorá od začiatku ruskej invázie vo februári 2022 dosiahla výšku takmer 16 miliónov eur (z toho 7 miliónov eur za rok 2023). Slovensko v 2023 poskytlo vyše 1,2 milióna eur na podporu projektov na Ukrajine, napríklad na vybudovanie rehabilitačného centra, protetickej kliniky, na rekonštrukciu krytu civilnej ochrany, alebo vodovodného potrubia na zabezpečenie spoľahlivého zdroja pitnej vody pre oblasti zasiahnuté zničením Kachovskej priehrady, inštaláciu systému solárnych panelov na strechy špeciálnej školy a vzdelávacieho a rehabilitačného centra v meste Kamenec Podilskij. Minister zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky Juraj Blanár schválil finančný príspevok vo výške 750-tisíc eur na nákup dvoch kusov odmiňovacích systémov Božena 4+ určených na humanitárne odmiňovanie na Ukrajine.

Slovensko prostredníctvom dotácií Slovenskej agentúry pre medzinárodnú spoluprácu (SAMRS) začalo realizáciu piatich nových humanitárnych projektov na Ukrajine za viac ako 1,3 milióna eur. Rovnako ako v predchádzajúcom roku, aj v roku 2023 Slovensko pomáhalo ohrozeným obyvateľom Ukrajiny prekonať náročné zimné obdobie prostredníctvom špeciálnej dodávky materiálnej humanitárnej pomoci. Slovensko poskytlo pomocnú ruku aj Moldavsku, ktoré je dňom na Ukrajine bezprostredne ohrozené. Finančné príspevky venované Moldavsku sú určené na budovanie odolnosti a zvyšovanie efektívnosti moldavského energetického systému, ktorý sa nachádza vo veľmi zložitých podmienkach.

Slovensko sa aj v roku 2023 aktívne podieľalo na riešení príčin a dôsledkov migračnej krízy. Formou dotácií bola podporená realizácia štyroch humanitárnych projektov v regióne Blízkeho a Stredného východu (Sýria, Irak a Libanon) v celkovej hodnote takmer 1 milión eur. Tie sú zamerané najmä na oblasť budovania vodnej infraštruktúry a zabezpečovania kvalitného vzdelávania v oblasti rozvoja udržateľnej energetickej infraštruktúry. Po eskalácii konfliktu medzi Izraelom a Hamasom v októbri 2023 Slovensko poskytlo finančný príspevok vo výške 100-tisíc eur do Svetového potravinového programu na zabezpečenie urgentnej potravinovej pomoci pre zasiahnuté obyvateľstvo v Gaze. V závere roka bola realizovaná zásielka materiálnej pomoci obsahujúca najmä zdravotnícky materiál, lieky, vodu, potraviny a materiál na núdzové ubytovanie.

V súvislosti s ničivými prírodnými katastrofami, akými sú zemetrasenia, záplavy či lesné požiare, ktoré v roku 2023 zasiahli mnohé krajiny sveta, Slovensko promptne reagovalo poskytnutím požadovanej formy pomoci. V dôsledku silného zemetrasenia, ktoré spôsobilo rozsiahle škody a kritickú situáciu v Sýrii, Slovensko poskytlo finančný príspevok vo výške 37-tisíc eur na zabezpečenie urgentnej základnej starostlivosti v Libanone. Vo februári 2023 zasiahlo Turecko a Sýriu ničivé zemetrasenie. SR v tejto súvislosti poskytla obom krajinám finančnú a materiálnu humanitárnu pomoc v celkovej hodnote 300-tisíc eur a zároveň do Turecka vyslala pátraciu a záchrannú misiu. Pomocnú ruku po ničivom zemetrasení Slovensko podalo Maroku (finančná pomoc vo výške 40-tisíc eur) ako aj Líbyi zasiahnutej silnými záplavami (262-tisíc eur). Slovensko v uplynulom roku reagovalo aj na záplavy v Taliansku a Slovinsku, ako aj na lesné požiare v Grécku, kam vyslalo svoje hasičské záchranné tímy. Na zabezpečenie zdravotnej starostlivosti pre znevýhodnené deti vrátane detí afganských utečencov v Iráne a pomoc ľuďom postihnutým zemetraseniami boli poskytnuté finančné príspevky vo výške 30-tisíc eur.

PROSPERITA A SOLIDARITA

V roku 2023 bol spustený spoločný projekt krajín Slavkovskej trojky v spolupráci s Programom OSN pre životné prostredie v Libanone, ktorého cieľom je vytvoriť koordinovaný systém nakladania so zdravotníckym odpadom, ktorý by bol udržateľný a zároveň šetrný k životnému prostrediu.

Na podporu zvládania následkov pandémie COVID-19 v roku 2023 Slovenská republika zo svojich zásob darovala Kazachstanu a Srbsku vakcíny proti COVID-19 v celkovej hodnote vyše 16 miliónov eur. Navyše, prostredníctvom mechanizmu COVAX, Slovenská republika darovala viac ako 1,2 miliónov kusov vakcín Kambodži, Brazílii a Egyptu. Slovensko pokračuje v aktívnej spolupráci s programovými krajinami definovanými aktuálnou Strednodobou stratégiou rozvojovej spolupráce, ktorými sú Gruzínsko, Moldavsko a Keňa. V nadväznosti na pilotný projekt strategického partnerstva s dotáciou 1 milión eur, ktorý je naplánovaný na najbližších 5 rokov, bol aj v roku 2023 schválený projekt v Moldavsku. Jeho cieľom je podporiť environmentálne udržateľné poľnohospodárstvo a výrobu potravín, ktoré vytvárajú pracovné miesta, zvyšujú energetickú a potravinársku sebestačnosť.

Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu ešte v roku 2020 úspešne získala oprávnenie na spravovanie zdrojov EÚ v rozvojových projektoch a v roku 2023 naďalej rozširovala svoje aktivity v tejto oblasti. Slovensko sa po prvýkrát priamou implementáciou zapojilo do projektu iniciatívy Team Europe. Pod programovým názvom „Investing in Young Businesses in Africa“ (IYBA), sa Slovensko zapojilo do projektu Supporting Entrepreneurship Ecosystem Development (SEED) implementáciou projektových aktivít v Južnej Afrike a Keni. SAMRS implementuje tento projekt v konzorciu s Francúzskom, Nemeckom, Holandskom a Belgickom.

Okrem toho SAMRS podpísala kontrakt na projekt delegovanej spolupráce v Srbsku v objeme 8 miliónov eur zameraný na integráciu srbského trhového prostredia do vnútorného trhu EÚ a tvorbu atraktívneho inštitucionálneho rámca pre trhové subjekty. SAMRS projekt implementuje v konzorciu s Talianskom a Španielskom.

PREZENTÁCIA A KOMUNIKÁCIA

VEREJNÁ DIPLOMACIA

Aktivity verejnej diplomacie predstavovali aj v roku 2023 dôležitú súčasť kontinuálneho procesu komunikácie rezortu diplomacie s domácou aj zahraničnou verejnosťou o cieľoch a prioritách zahraničnej a európskej politiky SR, ako aj o pozitívnych hodnotách a atribútoch našej krajiny.

Konkrétne komunikačné a prezentačné projekty boli zamerané predovšetkým na pripomenutie si 30. výročia vzniku Slovenskej republiky a s tým spojeného výročia samostatnej slovenskej zahraničnej služby. Pri tejto príležitosti pripravil rezort súbor prezentačných a komunikačných nástrojov (publikácia o 30 rokoch prezentácie slovenského umenia vo svete, videospot o Slovensku, infopanely a online obsah).

Samostatným formátom bola informačno-prezentačná výstava „Misia Slovensko“ mapujúca podstatné diplomatické a historické míľniky moderných dejín SR vrátane začlenenia Slovenska do medzinárodných štruktúr. Realizovaná bola vo viacerých jazykových mutáciách a významne podporila celoročné aktivity zastupiteľských úradov SR v zahraničí.

STRATEGICKÁ KOMUNIKÁCIA

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR v roku 2023 pokračovalo v skvalitňovaní komunikácie s verejnosťou a pripravilo viacero osvetových kampaní. Najvýraznejšia kampaň bola spojená s výročím ruského vojenského útoku na Ukrajinu, v rámci ktorej prebiehala komunikácia s verejnosťou v online i off-line priestore.

Po desiatich rokoch sa v priestoroch Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR podarilo opäť zorganizovať Deň otvorenej diplomacie, ktorý prilákal stovky návštevníkov. Počas neho bola prezentovaná práca rezortu, ako aj tematické stánky zamerané na EÚ, NATO, Ukrajinu a ďalšie priority, v ktorých sa návštevníci mohli dozvedieť viac o zahraničnej a európskej politike Slovenskej republiky.

Spolu s českými partnermi bola zrealizovaná kampaň k 55. výročiu augusta 1968. Cieľom kampane bolo priblížiť augustové udalosti roka 1968, nástup normalizácie a priblížiť vtedajší režim mladšej generácii.

PREZENTÁCIA A KOMUNIKÁCIA

Dôležitým prvkom strategickej komunikácie je aj vzdelávanie. Odborníci z rezortu diplomacie preto zorganizovali viacero prednášok pre školy či verejnosť na tému dezinformácie v zahraničnej politike.

Aj v roku 2023 sa realizoval projekt „Ženy v diplomacii“, cieľom ktorého bolo prostredníctvom vybraných aktivít verejnej diplomacie komunikovať význam postavenia žien v zahraničnej politike, predstaviť úspešné Slovenky, ktoré sa presadili v slovenskej a medzinárodnej diplomacii a hovoriť o špecifických výzvach, ktoré diplomatická kariéra žien prináša.

KULTÚRNA DIPLOMACIA

Kultúrna diplomacia svojimi osobitými prostriedkami podporovala presadzovanie záujmov Slovenska v zahraničí a posilňovala jeho pozitívne vnímanie.

Vlajkové projekty boli realizované v 3 krajinách: vo Fínsku, Japonsku a Južnej Kórei. Jedinečné diela desiatich súčasných slovenských výtvarných umelcov v projekte Farba a forma (Colour & Form) obdivovali návštevníci v Soule a Tokiu. Veľvyslanectvo SR v Helsinkách prezentovalo diela akademického maliara Mariána Čižmárika. Umelecký zážitok bol umocnený hudbou Vincenta Jaša a textami básní Vladislava Vaľka.

Týždne Slovenska vo Švajčiarsku, Portugalsku, Kanade, USA a Ukrajine ponúkli divákovi množstvo žánrovo pestrých podujatí. Počas Dní SR v OSN 2023 v New Yorku si návštevníci pozreli výstavu k 30. výročiu samostatnej štátnosti. Na slávnostnom galavečeri bolo udeľovanie plakiét Dr. Jána Papánka obohatené reprezentatívnym kultúrnym programom slovensko-amerických umelcov – vokalistky Luby Gregušovej Mason, husľového virtuóza Filipa Pogádyho a koncertného klaviristu Petra Fančoviča.

Pod názvom „30 rokov multilaterálneho Slovenska“ boli v Ženeve vystavené diela umeleckého sklára Jána Zoričáka. Umenie Cigánskych diablov v priestoroch Svetovej organizácie duševného vlastníctva v Ženeve ocenili zástupcovia medzinárodných organizácií. „Cigánski diabli“ sa predstavili aj publiku v Lisabone. Počas „Slovenskej kultúrnej jesene v Kanade“ vystúpil folklórny súbor Vranovčan, diváci mali možnosť vidieť panelovú výstavu slovenských prvkov nehmotného kultúrneho dedičstva UNESCO.

PREZENTÁCIA A KOMUNIKÁCIA

Slovenský týždeň prebehol aj v náročných podmienkach vojnou skúšanej Ukrajiny. V Dome umelcov v Kyjeve si návštevníci mohli pozrieť unikátnu výstavu fotografií nevidiaceho fotografa Adama Kováča a Zuzany Janekovej a v galérii Cech v Kyjeve výstavu „Búrka“ z diel moderných slovenských výtvarníkov Jána Vasilka, Jozefa Piláta a Svetlany Fialovej.

Inštitucionálny základ kultúrnej diplomacie predstavuje deväť slovenských inštitútov so sídlom v Berlíne, Budapešti, Jeruzaleme, Moskve, Paríži, Prahe, Ríme, Varšave a Viedni. Z mnohých úspešných podujatí slovenských inštitútov možno vyzdvihnúť projekt Slovenská hudobná jeseň – koncerty Janoška Ensemble v mníchovskom zámku Nymphenburg, džezový koncert Altar Quartet v Lipsku a formácie Peter Čudek Trio v Berlíne. V Auditóriu - Parku hudby v Ríme sa konal slávnostný koncert „AUGURI SLOVACCHIA!/VŠETKO NAJLEPŠIE, SLOVENSKO!“ spojený s videoprojekciami obrazov najvýznamnejších výtvarných umelcov slovenskej moderny a súčasného umenia.

Tridsaťročný prierez slovenským dizajnom z dielne Slovenského centra dizajnu a zbierok Slovenského múzea dizajnu v parížskej galérii Kolektiv 313 poskytla návštevníkom výstava „Transmodernita“. Dvadsať príbehov úspešných Sloveniek vyrozprával výnimočný výstavný projekt Slovenského inštitútu v Jeruzaleme – HERoines a HERitage SHEroes – Ženy, ktoré ovplyvnili svet – a poukázal na to, že na Slovensku žili a žijú výnimočné ženy, ktoré oceňujú aj v zahraničí.

K oslavám 75. výročia nezávislosti Izraela prispel aj koncert univerzitného speváckeho zboru Benediktus v legendárnom Jerusalem Theatre v sprievode jeruzalemského symfonického orchestra pod dirigentskou taktovkou svetoznámeho dirigenta Elliho Jaffeho.

Pri príležitosti slávnostného otvorenia nových reprezentačných priestorov Slovenského inštitútu v Prahe sa uskutočnila inauguračná výstava „Tri dámy česko-slovenského kostýmu“.

Špičkové hudobné a tanečné telesá aj v roku 2023 potvrdili vysokú úroveň tohto žánra predstaveniami v zahraničí. Balet Národného divadla Košice sa predstavil v budapeštianskom národnom divadle baletom Hamlet. SLUK na svojom európskom turné (Paríž, Ľubľana, Riga, Viedeň) ponúkol divákovi tance a piesne z regiónov celého Slovenska. Vyše osemdesiat hráčov nášho prvého hudobného telesa – Slovenskej filharmónie – nadchlo v pražskom Obecnom dome viac než 800 hostí. Koncert bol dôstojným príspevkom k 30. výročiu samostatnosti SR a ČR a 105. výročiu vzniku Československa. Náročné francúzske publikum ocenilo galakonzert symfonického orchestra Štátnej filharmónie Košice a sopranistky Slávky Zámečníkovej v legendárnej parížskej koncertnej sieni Salle Gaveau.

Aktívne boli pri prezentácii slovenskej kultúry a umenia aj zastupiteľské úrady v zahraničí. Slovenské divadlo bolo na začiatku roka 2023 predstavené v tureckom Istanbule formou prezentácie výstavy o histórii a súčasnosti slovenského divadelného umenia pod názvom TIYATRO.SK.

Slovenské ľudové umenie bolo prezentované úspešnou výstavou Márie Rehákovej „Krása v kroji“, ktorá potešila krajanov a miestnych priaznivcov umenia v rumunskom meste Oradea.

Pri príležitosti 130. výročia narodenia architekta Ladislava Hudeca pripravil generálny konzulát v Šanghaji sériu kultúrno-prezentačných podujatí zameraných na priblíženie životných osudov a diela tejto mimoriadnej osobnosti.

Zastupiteľský úrad vo Vatikáne pripravil zaujímavú a netradičnú výstavu „Zvečnení do vosku – všetci svätí v pečatiach“, ktorá predstavila najznámejších svätcov a svätice vyobrazených na stredovekých pečatiach zo zbierok Štátneho archívu v Bratislave.

PREZENTÁCIA A KOMUNIKÁCIA

Súčasťou kultúrnych aktivít bola aj prezentácia slovenskej filmovej tvorby. Viaceré zastupiteľské úrady a Slovenské inštitúty zabezpečili projekciu najnovších slovenských filmov, ako aj filmov, ktoré sú súčasťou zlatého fondu slovenskej kinematografie. Napríklad návštevníci 9. Medzinárodného filmového festivalu v marockom Tangeri, na ktorom sa Slovenská republika predstavila po prvýkrát v roli čestného hosta, mali možnosť sledovať kultové slovenské filmy Zbojník Jurko, Papierové hlavy, či Slnko v sieti.

V apríli 2023 bol v srbskom Aleksandrovaci slávnostne odhalený pamätník venovaný Milanovi Rastislavovi Štefánikovi pripomínajúci jeho pôsobenie na srbskom fronte ako pilota francúzskeho letectva.

SLUŽBA OBČANOM

KONZULÁRNA AGENDA

V roku 2023 konzulárna služba Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR venovala prvoradú pozornosť zlepšovaniu kvality a dostupnosti konzulárnych služieb určených občanom SR v zahraničí. Rovnako dôležité je poskytovanie konzulárnych služieb cudzincom, najmä v oblasti žiadostí o víza a prechodné pobyty, reflektujúc potreby zamestnávateľov v SR, ktorí na zabezpečenie chodu hospodárstva SR potrebujú obsadiť viac ako 20-tisíc pracovných miest ročne pracovníkmi z tretích krajín. Dôležitý z pohľadu SR je tiež prílev študentov a doktorandov do slovenských vzdelávacích a vedecko-výskumných inštitúcií.

V roku 2023 pokračovalo udeľovanie národných víz (víza typu „D“) pre vybrané kategórie zamestnancov, študentov a výskumníkov na základe nariadení vlády SR. Konzulárna služba pokračovala v spracúvaní žiadostí o víza pre strategických investorov v SR. Za týmto účelom boli vysielaní na výkon konzulárnej výpomoci do Dillí a Astany zamestnanci konzulárneho odboru, ktorí spracúvali žiadosti o udelenie národného víza pre zamestnancov strategických investorov (napr. VW, Stellantis a pod.). Na základe prijatých nariadení vlády došlo aj k personálnemu posilneniu zastupiteľských úradov SR v Astane a v Taškente, ktoré sa stali spádovými zastupiteľskými úradmi na spracúvanie žiadostí o národné víza za účelom zamestnania.

V oblasti konzulárnej asistencie pokračoval rastúci trend počtu spracúvaných žiadostí prichádzajúcich od slovenských občanov trvale usadených v zahraničí. V kontexte prijatej novely zákona o štátnom občianstve sa zvýšil záujem o získanie občianstva SR najmä od osôb odvodzujúcich svoj nárok od predkov či prapredkov pochádzajúcich z bývalého Československa. V roku 2023 bolo zastupiteľskými úradmi spracovaných 3 003 štátoobčianskych podaní. Najväčší záujem bol zaznamenaný v Izraeli, USA, Kanade, Austrálii a Južnej Amerike. Počas roka 2023 boli z dôvodu zvýšeného záujmu o konzulárne služby dočasne posilnené formou krátkodobých výpomocí zastupiteľské úrady v Prahe, Londýne a v Ríme.

Okrem toho zastupiteľské úrady opätovne poskytovali rozšírený objem konzulárnych služieb formou tzv. výjazdových konzulárnych dní do miest mimo sídla zastupiteľských úradov SR. Podstatný podiel na dosiahnutom stave majú diplomatické a konzulárne úrady SR so sídlom v Londýne, New Yorku, Washingtonu a v Ottawe.

V roku 2023 bolo na Ministerstve zahraničných vecí a európskych záležitostí SR zriadené pracovisko prijímania žiadostí o vydanie diplomatických a služobných pasov. Od júla 2023 je vydávanie diplomatických a služobných pasov v plnej a výlučnej kompetencii rezortu diplomacie tak, ako to predpokladá platná zákonná úprava.

Neodmysliteľnou súčasťou zastúpení SR v zahraničí je sieť konzulárnych úradov SR vedených honorárnymi konzulárnymi úradníkmi. V roku 2023 došlo k ďalšiemu rozširovaniu ich počtu, čím sa vytvoril priestor na rozšírenie dostupnosti konzulárnej pomoci našim občanom v zahraničí. Bolo zriadených 6 nových úradov, 4 konzulárne úrady boli uzatvorené a celkový počet konzulárnych úradov SR vedených honorárnymi konzulárnymi úradníkmi dosiahol počet 192.

SLUŽBA OBČANOM

KRÍZOVÝ MANAŽMENT

V dôsledku útoku Hamasu na Izrael a následného vyhlásenia vojny Izraela voči Hamasu zorganizovalo Veľvyslanectvo SR v Tel Avive v októbri 2023 v zmysle rozhodnutia vlády SR 4 repatričné lety z Izraela do SR. Celkovo bolo prepravených 316 občanov SR a 45 občanov iných krajín. Izraelským občanom, ktorí uviazli na Slovensku, bol na základe ich žiadosti umožnený návrat do Tel Avivu repatričným letom Ministerstva vnútra SR.

V reakcii na eskaláciu ozbrojeného konfliktu na Blízkom východe bol aktivovaný Mechanizmus Európskej únie v oblasti civilnej ochrany zameraný špecificky na repatriáciu občanov členských štátov EÚ a tretích krajín. Celkovo sa v rámci tohto mechanizmu uskutočnilo dvanásť repatričných letov z Izraela realizovaných piatimi členskými štátmi EÚ (Belgicko, Dánsko, Francúzsko, Holandsko a Slovensko).

Po vypuknutí konfliktu v Sudáne sa veľvyslanectvo v Káhire podieľalo na evakuácii občianky s dvojitém občianstvom. Napriek zložitej situácii sa podarilo vyslať na Slovensko sudánskeho študenta, ktorý bude študovať na základe vládneho štipendia.

STAROSTLIVOSŤ O SLOVÁKOV ŽIJÚCICH V ZAHRANIČÍ

V súvislosti s vypracovaním a prijatím novej Koncepcie štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na obdobie rokov 2022 – 2026 sa Úrad Slovákov žijúcich v zahraničí (ďalej ÚŠŽZ) v roku 2023 sústredil na jej postupnú realizáciu. ÚŠŽZ si v roku 2023 naďalej plnil svoje povinnosti v dvoch kľúčových agendách: poskytovaní dotácií a vydávaní osvedčenia Slováka žijúceho v zahraničí.

Počas tohto roku ÚŠŽZ podporil 796 krajanských projektov (v 27 krajinách sveta) v celkovej sume 2 445 855 eur (oblasť kultúry: 440 projektov v sume 1 434 550 eur, oblasť školstva a vzdelávania: 254 projektov v sume 831 905 eur a oblasť informácií a médií: 102 projektov v sume 179 400 eur). ÚŠŽZ vydal v roku 2023 celkom 735 osvedčení Slováka žijúceho v zahraničí.

Po utlmení, resp. pozastavení niektorých aktivít ÚŠŽZ v minulých rokoch z dôvodu pandémie sa v roku 2023 tieto aktivity realizovali už v plnom rozsahu. Uskutočnil sa celý rad podujatí aj na území Slovenska, ktoré patria medzi dôležité z hľadiska napomáhania rozvoju jazykovej, kultúrnej a národnej identity krajanov.

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR aj prostredníctvom zastupiteľských úradov pokračovalo v realizácii aktívnej komunikácie a spolupráce s novými slovenskými diaspórami, profesionálmi a podnikateľmi pôsobiacimi v zahraničí. V USA postupoval proces podpory ďalšieho prepájania krajanov v rôznych častiach krajiny, ktorého dôležitosť potvrdilo aj najvýznamnejšie podujatie v tejto oblasti, uskutočnené v septembri 2023 v New Yorku pod názvom Slovakia Pro Summit.

EFEKTÍVNA ZAHRANIČNÁ SLUŽBA

V roku 2023 vstúpil do platnosti nový Kariérny poriadok ministerstva, ktorý reflektuje zmeny v zákone o štátnej službe. Bol prijatý v nadväznosti na schválenie strategického dokumentu s názvom Skvalitnenie systému rozvoja ľudských zdrojov v zahraničnej službe. Na základe tohto dokumentu aj v roku 2023 pokračovali v rezorte interné reformné procesy.

Ministerstvo tiež pokračovalo v procese rozvoja interného vzdelávania pracovníkov so zámerom zvyšovať ich odbornú pripravenosť. V súlade s aktuálnymi a perspektívnymi potrebami slovenskej diplomacie a fungovania rezortu prispôbovalo portfólio vzdelávacích programov.

Inštitucionálnym nástrojom slovenskej zahraničnej služby sú zastupiteľské úrady v zahraničí. K 1. decembru 2023 mala SR vo svete 91 zastupiteľských úradov, z toho 62 veľvyslanectiev, 8 misií pri medzinárodných organizáciách, 10 generálnych konzulátov, 1 pobočku zastupiteľského úradu, 1 Slovenský ekonomický a kultúrny úrad (SEKÚ) a 9 Slovenských inštitútov. V roku 2023 bol priemerný evidenčný stav zamestnancov 1125, z toho v ústredí pracovalo 493 osôb a v zahraničí 632 zamestnancov. V uplynulom období sa podarilo úspešne ukončiť niekoľko projektov súvisiacich s modernizáciou informačno-komunikačných technológií so zameraním na ich dostupnosť, ale najmä bezpečnosť. Prechod k novým cloudovým riešeniam prináša so sebou nové výzvy, na ktoré je potrebné efektívne a účinne reagovať. Úspešné ukončenie projektu Zvýšenie úrovne kybernetickej a informačnej bezpečnosti vybudovaním monitorovacieho pracoviska SOC (Security Operation Center) je základným kameňom pri modernizácii IKT systémov na rezorte diplomacie.

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR realizovalo v rokoch 2021 – 2022 spoločný projekt s OECD, ktorého výstupom bola vôbec prvá správa o strategickom výhľade zahraničnej a európskej politiky SR (august 2022). Správa identifikovala 17 odporúčaní rozdelených do piatich prierezových oblastí (zdroje, odolnosť, udržateľnosť, konsolidácia, konektivita).

V roku 2023 boli Pracovnou skupinou pre strategický výhľad na Ministerstve zahraničných vecí a európskych záležitostí SR z tejto správy rozpracované dve témy, ktoré pracovná skupina považovala aktuálne za najrelevantnejšie: geopolitika v dokumente „Európa na križovatke – hľadanie stability a bezpečnosti v meniacom sa globálnom prostredí“ a geoekonomika v dokumente „Úspešné Slovensko v prosperujúcej Európe – konkurencieschopnosť v časoch globálnej transformácie.“ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR pokračovalo v spolupráci s mimovládnych sektorom prostredníctvom dotačnej schémy v oblasti medzinárodných vzťahov a zahraničnej politiky Slovenskej republiky. Rezort diplomacie pokračoval participatívnym spôsobom aj v realizácii projektu strategického výhľadu v oblasti zahraničnej a európskej politiky.

Slováci získali aj v roku 2023 významné posty v štruktúrach OSN: veľvyslanec Michal Mlynár sa stal zástupcom výkonnej riaditeľky Organizácie OSN pre ľudské sídla (UN HABITAT) v Nairobi; Lívia Styp-Rekowska riaditeľkou kancelárie Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM) so sídlom vo Varšave; Zuzana Vatrlová riaditeľkou kancelárie Medzinárodnej organizácie pre migráciu so sídlom v Dubline; Daniela Gašparíková najvyšším predstaviteľom Rozvojového programu OSN (UNDP) v Moldavsku a Oľga Algayerová ukončila šesťročné pôsobenie na poste výkonnej tajomníčky Európskej hospodárskej komisie OSN (UNECE) v Ženeve.

V polovici roka bol do funkcie Osobitného predstaviteľa predsedu OBSE/projektového koordinátora na Ukrajine vymenovaný slovenský diplomat Marcel Peško. V rámci štruktúr Európskej služby pre vonkajšiu činnosť (EEAS) bola v apríli vymenovaná Katarína Mathernová za veľvyslankyňu EÚ na Ukrajine, ktorá patrí medzi najdôležitejšie európske diplomatické misie v súčasnosti.

STAV K 31. DECEMBRU 2023

VÝDAVKY MZVEZ SR ZA ROK 2023

(zjednodušený prehľad programovej štruktúry – skutočné čerpanie v eur)

Programy MZVEZ SR:	147 258 376
Rozvoj zahraničných vzťahov	143 682 203
z toho:	
Riadenie programov	46 182 249
Spolupráca s tretím sektorom	118 000
Vzdelávanie zamestnancov	183 568
Refundácia výdavkov z operačného programu Technická pomoc	221 218
Ekonomická diplomacia	290 044
Diplomatická reprezentácia SR v zahraničí	89 152 774
Kultúrna reprezentácia SR v zahraničí	1 405 727
Pracovná sila zo zahraničných miestnych zdrojov	6 128 623
Štátna politika k Slovákom žijúcim v zahraničí	3 576 173
Medzirezortné programy:	36 349 589
Rozvojová spolupráca - MZVEZ SR	9 084 506
Informačné technológie financované zo štátneho rozpočtu - MZVEZ SR	8 952 150
Zvýšenie úrovne informačnej a kybernetickej bezpečnosti MZVEZ SR	4 185 984
Príspevky SR do medzinárodných organizácií - MZVEZ SR	18 312 933
VÝDAVKY SPOLU	183 607 965

MINISTERSTVO
ZAHRANIČNÝCH VECÍ
A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ
SLOVENSKEJ REPUBLIKY